

**UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA**

**HUDOBNO-POHYBOVÉ HRY PRE 2-3-ROČNÉ DETI
V PREDPRIMÁRNOM VZDELÁVANÍ**

Bakalárska práca

c2f319ef-b610-4b6d-8f6c-b9bb61d7543b

UNIVERZITA MATEJA BELA V BANSKEJ BYSTRICI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

HUDOBNO-POHYBOVÉ HRY PRE 2-3-ROČNÉ DETI V PREDPRIMÁRNOM
VZDELÁVANÍ

Bakalárska práca

c2f319ef-b610-4b6d-8f6c-b9bb61d7543b

Študijný program: Predškolská a elementárna pedagogika

Študijný odbor: 38 Učiteľstvo a pedagogické vedy

Pracovisko: Katedra elementárnej a predškolskej pedagogiky

Vedúci bakalárskej práce: doc. PaedDr. Milena Lipnická, PhD.

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Meno a priezvisko študenta: Anna Klányiová
Študijný program: predškolská a elementárna pedagogika (jednoodborové štúdium, bakalársky I. st., denná forma)
Študijný odbor: učiteľstvo a pedagogické vedy
Typ záverečnej práce: Bakalárska záverečná práca
Jazyk záverečnej práce: slovenský
Sekundárny jazyk: anglický

Názov: Hudobno-pohybové hry pre 2-3-ročné deti v predprimárnom vzdelávaní

Anotácia: Práca bude vypracovaná v štruktúre s IMRaD podľa platných noriem a pravidiel písania záverečnej práce v súlade s autorskou etikou. Dizajn bakalárskej práce je metodický. Autorka teoreticky argumentuje doterajší stav poznania problematiky prostredníctvom analýzy teórií vývinu a rozvojahudobno-pohybových činností u detí raného veku, patričných výskumov a metodík hier pre malé deti. V metodickej časti navrhne sadu hier na rozvoj najmladších detí v materskej škole v súlade so štandardami platného kurikula na 1. úrovni ich adaptácie. Inšpirácie autorka získa aj zo zahraničných zdrojov. Práca bude tvorená v rámci riešenia projektu KEGA č. 001UMB-4/2022 s názvom Tvorba podporného materiálu pre skvalitnenie podmienok výchovy a vzdelávania 2-ročných detí v materských školách.

Vedúci: doc. PaedDr. Milena Lipnická, PhD.

Konzultant: Mgr. Kristína Šebianová

Katedra: KEPPg PdF - Katedra elementárnej a predškolskej pedagogiky

Vedúci katedry: prof. PaedDr. Katarína Vančíková, PhD.

Dátum zadania: 27.02.2023

Dátum schválenia smerovej katedry: 12.04.2023 doc. PaedDr. Milena Lipnická, PhD.

osoba zodpovedná za realizáciu študijného programu

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Čestne vyhlasujem, že som bakalársku prácu s názvom *Hudobno-pohybové hry pre 2-3-ročné deti v predprimárnom vzdelávaní* vypracovala samostatne s využitím svojich doteraz nadobudnutých poznatkov, zručností, skúseností a dostupných informačných zdrojov, ktoré som uviedla v zozname bibliografických odkazov.

Banská Bystrica 2024

.....

podpis

POĎAKOVANIE

Vyslovujem poďakovanie Mgr. Kristíne Šebianovej za odborné vedenie pri písaní bakalárskej práce, za cenné rady, pripomienky a metodickú pomoc. Osobitné poďakovanie patrí Vlaste Meckovej, poverenej zastupovaním riaditeľky materskej školy Imatra vo Zvolene, pani riaditeľke PaedDr. Zuzane Repkovej, ako aj pani učiteľkám v triede 2-3-ročných detí za ich spoluprácu pri výskume bakalárskej práce.

ABSTRAKT

KLÁNYIOVÁ, Anna: *Hudobno-pohybové hry pre 2-3-ročné deti v predprimárnom vzdelávaní*. [Bakalárska práca]. Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici. Pedagogická fakulta; Katedra elementárnej a predškolskej pedagogiky. Vedúci bakalárskej práce: doc. PaedDr. Milena Lipnická, PhD. Stupeň odbornej kvalifikácie: Bakalár (Bc). Banská Bystrica. 2024. 51 s.

Bakalárska práca sa zaoberá témou hudobno-pohybových hier v predprimárnom vzdelávaní pre deti vo veku 2-3 rokov a má metodický charakter. Cieľom bakalárskej práce v teoretickej rovine bolo obsiahnuť vývinové špecifiká 2-3-ročných detí prostredníctvom analýzy jednotlivých teórií vývinu so zameraním na hudobno-pohybový vývin dieťaťa. Poukázali sme aj na to, ako je hudobno-pohybová výchova týchto detí ukotvená v základných pedagogických dokumentoch. Predovšetkým sme sa zamerali na problematiku hudobno-pohybových hier, ich význam, klasifikáciu, zdôrazňujúc dôležitosť rozvoja hudobno-pohybovej tvorivosti u detí. Práca je doplnená informáciami zo zahraničných publikácií, metodík a výskumov. V metodickej časti bolo našim cieľom navrhnúť a zostaviť vlastný zborník (sadu) hudobno-pohybových hier pre 2-3-ročné deti. Vykonali sme výber hier zo zborníka, ktoré boli následne overené v praxi predprimárneho vzdelávania a ich prínosy aj limity sme uviedli vo výsledkoch a v závere práce. Pri výskume sme využívali metódu pozorovania a metódu didaktickej hry. Použitím týchto metód sme zistili, že nami navrhnuté hry sú vhodné pre 2-3-ročné deti v predprimárnom vzdelávaní. Bakalárska práca je súčasťou projektu KEGA č. 001UMB-4/2022 s názvom Tvorba podporného materiálu pre skvalitnenie podmienok výchovy a vzdelávania 2-ročných detí v materských školách.

KEÚČOVÉ SLOVÁ: hra, hudobno-pohybové hry, hry s hudbou, hudobné aktivity, pohyb a hudba v predprimárnom vzdelávaní, 2-3-ročné deti v materskej škole, vzdelávanie detí v ranom detstve

ABSTRACT

KLÁNYIOVÁ, Anna. *Music-movement games for 2-3-year-old children in pre-primary education*. [Bachelor thesis]. Matej Bel University in Banská Bystrica. Faculty of Education; Department of elementary and preschool pedagogy. Supervisor: doc. PaedDr. Milena Lipnická, PhD. Degree of professional qualification: Bachelor. Banská Bystrica. 2024. 51 p.

The bachelor thesis deals with the topic of music and movement games in pre-primary education for children aged 2-3 years and is methodological in nature. The purpose of the bachelor thesis on the theoretical level was to encompass the developmental specifics of 2-3-year old children through the analysis of individual theories of development, focusing on the music-movement development of the child. We also pointed out how the music-movement education of these children is anchored in the basic pedagogical documents. In particular, we focused on the issue of music-movement games, their meaning, classification, emphasizing the importance of the development of music-movement creativity in children. The thesis is supplemented with information from foreign publications, methodologies and researches. In the methodological part our goal was to design our own miscellany (set) of music and movement games for 2-3-year-old children. We made a selection of games from the miscellany, which were subsequently verified in the practice of pre-primary education and their benefits and limitations were presented in the results and in the conclusion of the thesis. During the research we used the method of observation and the method of didactic play. Using these methods, we found that our proposed games are suitable for 2-3-year-old children in pre-primary education. The bachelor thesis is a part of the KEGA project No. 001UMB-4/2022 entitled Creation of supporting material for improving the conditions of upbringing and education of 2-year-old children in kindergartens.

KEYWORDS: game, music-movement games, games with music, musical activities, movement and music in pre-primary education, 2-3-year old children in kindergarten, early childhood education

OBSAH

ZOZNAM ILUSTRÁCIÍ.....	8
1 ÚVOD.....	9
1.1 Teórie vývinu 2-3-ročných detí.....	10
1.2 Hudobný a pohybový vývin dieťaťa v období staršieho batol'at'a.....	13
1.3 Hudobno-pohybová výchova v základných pedagogických dokumentoch.....	13
1.3.1 Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie (2016).....	14
1.3.2 Program výchovy a vzdelávania detí v materských školách (1999).....	14
1.3.3 Metodická príručka k vzdelávacej podoblasti Hudobná výchova (2016).....	15
1.4 Riešenie problematiky hudobno-pohybových hier zahraničnými autormi.....	16
1.5 Hudobno-pohybové hry.....	16
1.5.1 Hra ako nenahraditeľný prvok detstva.....	17
1.5.2 Teoretické poňatie hudobno-pohybových hier.....	17
1.5.3 Klasifikácia hudobno-pohybových činností a hier.....	18
1.6 Ako správne rozvíjať hudobno-pohybovú tvorivosť u detí.....	19
1.7 Ciele práce.....	20
2 METÓDY.....	21
2.1 Výskumné metódy.....	21
2.2 Výskumný súbor.....	22
2.3 Organizácia výskumu.....	22
2.4 Etika výskumu.....	23
3 VÝSLEDKY PRÁCE.....	24
3.1 Zborník hudobno-pohybových hier.....	24
4 DISKUSIA.....	44
ZÁVER.....	47
ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV.....	48
PRÍLOHA 1: Obrazový materiál.....	52
PRÍLOHA 2: Notový materiál.....	54
PRÍLOHA 3: Ďalšie hudobno-pohybové hry zo zborníka.....	60

ZOZNAM ILUSTRÁCIÍ

Obrázok 1 Pomôcka (slniečko)	52
Obrázok 2 Elementárne rytmické hudobné nástroje	52
Obrázok 3 Ozembuch, lesný škriatok Klementín	53
Obrázok 4 Farebné kvety z krepového papiera	53
Obrázok 5 Notový zápis piesne Zázračný zverinec	54
Obrázok 6 Notový zápis piesne Zajačik ušiačik	55
Obrázok 7 Notový zápis piesne Jar k nám prišla	55
Obrázok 8 Notový zápis piesne Medveďku, daj labku	56
Obrázok 9 Notový zápis piesne Pozdrav pre slniečko	57
Obrázok 10 Notový zápis piesne Korene a korenky	58
Obrázok 11 Notový zápis piesne Zeleninka	59

1 ÚVOD

Hudba a pohyb v detských hrách išli už oddávna ruka v ruke. V minulosti deti s obľubou zhromažďujúc sa do veľkých skupín recitovali a spievali rôzne riekanky, piesne, vyčítanky, zvolávačky, prekáračky i hádanky, ktoré obohacovali prvkami dynamiky – rôznymi pohybovými a tanečnými prvkami. V hrách takéhoto charakteru sa snúbila nielen hudba a pohyb, ale aj životná skúsenosť detí, ktoré čerpali námety na hru zo svojho okolia, pozorujú svojich rodičov, rovesníkov ale aj okolitý svet a prírodu. Opravilová (1988: podľa Schneiderová, 2001, s. 37) tvrdí, že *„v hre dieťa vcítením a napodobňovaním preniká do vzťahov a úloh, ktoré sú medzi ľuďmi, hrá iných i seba samého a prakticky si overuje a skúša, kým chce byť a aj kým nechce byť“*.

Inak tomu nebýva ani dnes. Deti už od útleho detstva inklinujú k hudobno-pohybovým hrám, vytvárajú si často vlastné pohybové prvky a dotvárajú ich spievaním známych piesní či recitáciou riekaniiek. Postupným skúmaním sveta deti nachádzajú stále nové a nové zvukové podnety, často im stačí len pár jednoduchých predmetov dennej potreby, aby si spestrili vlastnú činnosť. Môže to byť len prázdna nádobka od jogurtu, lyžička či pár drevených paličiek a dieťa má z toho hotový hudobný nástroj. V tých momentoch je krásne pozorovať, ako sa dieťa úprimne teší z vlastnej hudobno-pohybovej aktivity a rozvíja tak svoju osobnosť. Mastnak (1994: podľa Grigel'ová, 2014) vyzdvihuje význam hry v živote dieťaťa, keď uvádza, že človek je hravý od prírody, za pomoci hry sa prikláňa k životu a získava tak viac skúseností s bytím vo svete ako ten, čo uprednostňuje racionálnu prítomnosť.

V prvej kapitole bakalárskej práce sme rozpracovali jednotlivé teoretické východiská. Zaoberali sme sa analýzou teórií vývinu 2-3-ročných detí a špecifikám ich vzdelávania v hudobnej a pohybovej oblasti, pričom sme vychádzali zo Štátneho vzdelávacieho programu a Programu výchovy a vzdelávania detí v materských školách. Klasifikovali sme hudobno-pohybové činnosti, uviedli sme niektoré metodiky hudobnej výchovy a pedagogické výskumy, pričom sme čerpali aj zo zahraničných zdrojov. Osobitnú pozornosť sme venovali hudobno-pohybovému vývinu detí v ranom veku a dôležitosti ich hudobno-pohybového rozvoja. V závere prvej kapitoly sme uviedli ciele práce. V druhej kapitole sme priblížili zvolený typ výskumu a konkrétne metódy, ktoré sme využívali pri výskume v materskej škole. Tretia kapitola obsahuje vlastný zborník (sadu) hudobno-pohybových hier, ktorý sme navrhli s ohľadom na rozvoj najmladších detí v materskej škole, v súlade so štandardami platného kurikula na 1. úrovni ich adaptácie. V rámci zborníka sú vyčlenené hry, ktoré boli realizované v materskej škole s 2-3-ročnými deťmi v rámci dvojtzáždňového výskumu. V poslednej, štvrtej

kapitole sú zhrnuté a popísané závery z výskumu a pozorovania v materskej škole pri realizácii hudobno-pohybových hier s deťmi, prínosy hier pre deti v ranom veku, ako aj limitujúce faktory a odporúčania do praxe.

Za cieľ práce sme si stanovili teoreticky uchopiť a popísať problematiku hudobno-pohybových činností u detí raného veku so zameraním na 2-3-ročné deti a v metodickej časti navrhnuť zborník (sadu) hudobno-pohybových hier na rozvoj týchto najmladších detí v materskej škole. Vybrané hry sme prakticky overili v prostredí materskej školy v triede najmladších detí a ich prínosy a limity reflektovali vo výsledkoch a v závere práce.

1.1 Teórie vývinu 2-3-ročných detí

V tejto podkapitole analyzujeme jednotlivé vývinové teórie, konkrétne psychoanalytickú teóriu Sigmunda Freuda, psychologickú teóriu Jeana Piageta a psychosociálnu teóriu Erika Homburgra Eriksona so zameraním na 2-3-ročné deti, no uvádzame aj všeobecnú charakteristiku tohto vývinového obdobia dieťaťa, zdôrazňujúc hudobný a pohybový vývin.

Psychoanalytická vývinová teória Sigmunda Freuda

Rakúsky psychológ a psychiater Sigmund Freud vo svojej teórii vyčlenil päť etáp, ktoré pomenoval práve tou erotogénnou zónou tela prinášajúcou dieťaťu uspokojenie potrieb vychádzajúcich zo sexuálneho pudu. Deti vo veku dvoch a troch rokov Freud zaradil do štádia s názvom análne. Hlavnou erotogénnou zónou sa stáva anus (konečník). Stimuláciou análnej oblasti dieťa získava uspokojenie a to najmä pri zadržovaní a vypudzovaní exkrementov (stolice) (Končeková, 2007).

Matka v tomto období začína využívať prvé výchovné regulátory. Dieťa sa postupne učí sebaobsluhu, dodržiavaniu čistoty, ale aj vlastnou vôľou ovládať vylučovanie, byť schopné zadržať a vypustiť exkrementy podľa potreby. Dieťa pomocou tejto schopnosti manipuluje s rodičom, dokáže protestovať proti jeho rozhodnutiam. Dieťa manipulujúce prílišným zadržiavaním, môže v budúcnosti rovnako zadržiavať aj emócie či materiálne hodnoty. Ak dospeli nevedú dieťa k dostatočnej čistote, v budúcnosti to môže vyústiť do prílišného vypúšťania – emocionálna nestálosť, nestabilita, rozhadzovanie financií. Rozvinúť z dieťaťa prosociálnu bytosť, ustúpiť primárnemu narcizmu zaručuje len úspešné zvládnutie tohto štádia. V prípadoch, keď je matka až príliš úzkostná, dieťa nemá možnosť stať sa odolným, matka kladie príliš veľký dôraz na hygienickú bezchybnosť, tak môže nastať vývoj tzv. sekundárneho narcizmu, ktorý má kompenzačnú funkciu (Jursová Zacharová, 2021).

Psychologická vývinová teória Jeana Piageta

Podľa Končekovej (2007) sa Jean Piaget vo svojej teórii zameriava na vývoj matematického, logického, geometrického a fyzikálneho myslenia, ale aj porozumenie morálnych pojmov. Za zdroj myslenia považuje činnosť dieťaťa, z ktorej vo svojej teórii aj vychádza. Styk s okolím mu umožňuje práve činnosť dieťaťa a to dvomi spôsobmi: 1. akomodácia: dieťa sa mení pod tlakom prostredia, ktoré naň pôsobí, 2. asimilácia: dieťa pôsobí na okolité predmety tým, že si ich premieňa podľa seba. Piaget považoval za nutnosť rešpektovať zrenie dieťaťa, pretože až od neho sa neskôr odvíja učenie. Dieťa sa rozvíja a učí prostredníctvom motoriky, činnosti a zmyslového vnímania.

Ako ďalej uvádza Končeková (2007) Piaget zaraďuje 2-3-ročné deti do štádia symbolického a predpojmového myslenia. Deti v tomto štádiu používajú slovo ako „predpojem“, ktorý je založený na nepodstatných vlastnostiach, je neistý, nestály. Až okolo štvrtého roku života začnú deti vyvodzovať úsudky, na základe ktorých postupne predpojmy spája. Usudzovanie detí v tejto fáze vývinu je však viac ako na logickom vyvodzovaní založené na fantázii detí.

Piaget a Inhelderová (1997, s. 52 – 54) vo svojej publikácii uvádzajú, že v rámci nástupu semiotickej funkcie počas druhého roku života dieťaťa sa u detí začínajú objavovať rôzne druhy správania, ktoré predpokladajú vyvolanie predstavy neprítomného predmetu alebo neprítomnej udalosti. Vymenujeme ich v poradí podľa stúpajúcej zložitosti:

1. *„Oddialené napodobnenie, teda také, ktoré sa začína za neprítomnosti predlohy.*
2. *Symbolická hra alebo fiktívna hra, ktorá nie je ešte známa na senzomotorickej úrovni.*
3. *Kresba alebo grafický obraz je už od počiatku prechodom medzi hrou a obrazovou predstavou, napriek tomu, že sa objavuje až po 2 alebo 2 a ½ rokoch.*
4. *Obrazová predstava, ktorá sa na senzomotorickej úrovni vôbec neobjavuje (inak by sa odhalenie trvalého predmetu veľmi uľahčilo). Je znútorneným napodobnením.*
5. *Nakoniec rodiaca sa reč umožňuje slovnou formou si predstaviť udalosti, ktoré práve neprebíhajú.“*

Za dôležitú v tomto procese považujú úlohu napodobňovania, ktoré je senzomotorickým predobrazom reprezentácie a taktiež aj prechodom medzi senzomotorickou úrovňou a správaním založeným na predstave. Napodobňovanie vysvetľujú ako druh predstavy, ktorý je v podobe hmotných, ale ešte nie myšlienkových činností. Začína sa objavovať ako určitý druh ozveny či náказы, vyvolávaný osobou, keď pred dieťaťom predvádza gestá, ktoré ono samo dokáže vykonať. Dieťa to, čo vidí, asimiluje do vlastných schém a tieto schémy uvádza do pohybu (Piaget a Inhelderová, 1997).

Psychosociálna teória Erika Homburgra Eriksona

Erikson (1999: podľa Cakirpaloglu, 2014) vo svojej teórii tvrdí, že vývin osobnosti predstavuje sociálny a historický proces. Vzťahy človeka s inou osobou, so skupinami ľudí, s inštitúciami v spoločnosti a so špecifickými kultúrami – toto všetko zahŕňa a vyjadruje psychosociálny vývoj človeka. Identita každej osoby je ovplyvnená očakávaniami a nárokmi spoločnosti, utvára sa v rámci každodenných ľudských situácií. Plnenie sociálnych úloh človeku uľahčujú sociálne skúsenosti, ktoré získava práve v interakciách s druhými ľuďmi. Jedinec, ako aktívny člen spoločnosti realizuje plnenie svojich potrieb a cieľov, rozvíja svoje potenciály a získava tak dôležité dispozície, teda cnosti. Spoločnosť na každého človeka kladie určité očakávania, nároky, úlohy. Každá etapa vývoja predstavuje pre človeka výzvu, ale pre jeho osobnostný rast môže tiež predstavovať potenciálne nebezpečenstvo. Keď si jedinec zvolí aktívny prístup, posúva to jeho osobnosť k ďalšiemu rastu, zatiaľ čo pasivita jedince komplikuje ďalší proces jeho vývoja a spôsobuje mu sociálne aj psychické problémy.

Do vývinovej etapy s názvom Autómia, nezávislosť proti pocitom hanby, pochybnostiam a neistote Erikson zaraďuje aj deti vo veku 2-3 rokov. Táto etapa je pre dieťa charakteristická získavaním nezávislosti na matke čo sa týka mobility a sebaobsluhy, dieťa nadobúda pocit autonómie. Akonáhle dieťa nesplní nejaké požiadavky okolitých osôb a je karhané dospelou osobou, dieťa prepadne pocitom hanby a začína o sebe pochybovať. Zbytočným pocitom hanby môže zabrániť pevné vedenie zo strany dospelých, ktoré zároveň umožňuje autonómiu dieťaťa. Keď dieťa prežíva pocity dostatočnosti a sebakontroly, môžeme to považovať za priaznivé vyriešenie krízy. Cnosťou tejto vývinovej etapy je vôľa (Končeková, 2007).

Všeobecná charakteristika vývinového obdobia staršieho batol'at'a

Končeková (2007) uvádza, že v tomto období dominuje rozvoj pohybu do priestoru – lokomócie. Dieťa exploruje, spoznáva nové teritória, postupne sa odpútava od matky, ktorá už nemusí byť dieťaťu bezpodmienečne nablízku. Prichádza túžba po presadení vlastných prianí či potrieb. Rovnako dochádza k rozširovaniu sociálneho prostredia, spoznávaniu iných detí, ale aj ku stretu s prvými regulatívmi správania. Podobné myšlienky zdieľa aj Vágnerová (2000: podľa Končeková, 2007, s. 86), keď tvrdí, že „charakteristickým znakom tohto obdobia je osamostatňovanie a uvoľňovanie z rôznych väzieb, spojené s expanziou do širšieho sveta“. Použitie vhodných výchovných a komunikačných metód je dôležité a smerujúce k zdravému rozvoju osobnosti dieťaťa (Jursová Zacharová, 2021). Ako píše Končeková (2007), v období troch rokov si dieťa začína uvedomovať vlastné ja – nastáva stav sebauvedomenia.

1.2 Hudobný a pohybový vývin dieťaťa v období staršieho batolaťa

Podľa Kodejška a Váňovej (1989) je hudobný vývoj súčasťou celkového harmonického rozvoja osobnosti a ak chceme vyjadriť jeho význam a vnútornú dynamiku pre utváranie osobnosti predškolského dieťaťa, tak v tom prípade nemôžeme ignorovať poňatie osobnosti ako jednoty psychických, somatických a sociálnych zložiek.

Hudáková (2008: podľa Kaščáková, 2011) uvádza, že rás hudobného vývoja je stupňovitý. Najväčšie kvantitatívne a kvalitatívne odlišné medzníky hudobného vývoja sú zväčša okrem iných, neskorších medzníkov, na rozhraní tretieho a štvrtého roku života dieťaťa. Najnovšie výskumy a hudobno-pedagogická prax neustále dokazujú, že schopnosti i vlohy je potrebné rozvíjať od útleho detstva rozmanitými a primeranými hudobnými podnetmi.

Balcárová (2017) píše, že hudobný vývin je zákonitým javom, daný rozvíjajúcimi sa vlastnosťami nervového systému a analyzátorov a je podmienený vzťahom jedinca k hudbe. Môžeme ho identifikovať, riadiť ho aj urýchľovať pedagogickým pôsobením. Neoddeliteľná zložka ľudskej osobnosti, ktorou je hudobný vývin, rozvíja nielen motorické a sluchové analyzátory či špeciálne hudobné schopnosti. Spájame s ním aj ostatné vlastnosti človeka, ako aj zmeny psychických činností v priebehu jeho života.

Mišurcová a kol. (1965) tvrdí, že pohyb spojený s hudbou je z hľadiska psychológie zložitá činnosť, ktorá sa týka motoriky, estetických a hudobných činností, ako aj ostatných stránok ľudskej osobnosti. Vytváranie pohybových zručností, ktoré je vo svojej podstate osvojovaním zámerných pohybov, sa uskutočňuje v súhre zložitých podmienených reflexov, vo vytváraní dynamického stereotypu. Dôležitým prvkom pri osvojovaní pohybových zručností je rytmizácia, ktorá sa prejavuje v presnej časovej organizácii jedného pohybu alebo usporiadaním väčšieho počtu pohybov v pravidelných časových intervaloch.

V období staršieho batolaťa, ktoré trvá od začiatku druhého do tretieho roku po narodení dieťaťa môžeme postrehnúť, že mnohé z detí dokážu nielen relatívne čisto a rytmicky správne zaspievať jednoduchú pieseň, no tiež sa samy prejavujú v tzv. „speváckych“ hrách (Kodejška a Váňová, 1989).

1.3 Hudobno-pohybová výchova v základných pedagogických dokumentoch

V tejto kapitole uvádzame, ako je hudobno-pohybová výchova (hudobno-pohybové činnosti a hry) ukotvená v základných pedagogických dokumentoch. Medzi vybrané dokumenty patrí Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie (2016), Program výchovy a vzdelávania detí v materských školách (1999) a Metodická príručka k vzdelávacej oblasti Umenie a kultúra – Hudobná výchova (2016).

1.3.1 Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie (2016)

Hlavným cieľom hudobnej výchovy je rozvíjať elementárne hudobné schopnosti, návyky a zručnosti detí predškolského veku, ktoré sa stanú základom pre ich ďalšie plnohodnotné zmocňovanie sa hudby.

Hudobno-pohybové činnosti

Kultivovanie telesného pohybu detí, ktoré je doplnené o oblasť elementárnej tanečnej prípravy, je hlavným zámerom tejto podoblasti. Jednotlivé tanečné prvky sa spájajú aj s hrou na tele (tlieskanie, dupanie, plieskanie) do jednoduchých tanečných choreografií. Takéto prejavy sú typické pre ľudovú tanečnú kultúru rôznych, na Slovensku žijúcich etník. Je to práve imitácia (napodobovanie), ktorá je východiskom hudobno-pohybových činností aj hudobno-pohybových hier. Je však zdôraznená aj potreba vytvárania priestoru pre tvorivé pohybové stvárnenie jednotlivých hudobných podnetov (Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie, 2016).

1.3.2 Program výchovy a vzdelávania detí v materských školách (1999)

Obsah výchovy a vzdelávania hudobnej výchovy vo veku 2-3 rokov života dieťaťa

Celkový rozvoj osobnosti dieťaťa priaznivo ovplyvňujú hudobné aktivity. Hudba je pre dieťa zdrojom radosti, kladného citového naladenia, spoluutvára duševné a telesné uvoľnenie, vyvoláva jeho celkové oživenie. V tomto veku je cieľom hudobnej výchovy utvárať elementárne základy estetického cítenia dieťaťa a prispievať k harmonickému rozvoju dieťaťa. Pohybovo-manipulačné hry sa považujú za najcharakteristickejší druh hier v tomto vekovom období. Tieto hry, spontánne vybrané dieťaťom, sú hrami individuálnymi (Program výchovy a vzdelávania detí v materských školách, 1999).

Etapové ciele hudobnej výchovy, ktoré majú dlhodobý ráz a dosahujú sa postupne s vedomím, že dieťa je na začiatku hudobného vývinu:

- *„rozvíjať sluchovú citlivosť a sústredenosť na zvukové podnety ako základný predpoklad na rozvoj sluchového vnímania a postupného poznávania hudobných a ostatných zvukových prejavov;*
- *vyvolávať kladné dojmy a citový zážitok z počúvania hudby, rozvíjať tak potrebu aktívne sa zúčastňovať hudobných činností;*
- *rozvíjať zmysel pre rytmus a jednoducho ho vyjadrovať prostredníctvom všetkých hudobných činností, najmä hudobno-pohybových a speváckych;*

- *prebúdzat' a rozvíjať schopnosti spevákovej reprodukcie od spontánnych prejavov až po uvedomelý spev popevkov a piesní;*
- *spoločne s hudbou rozvíjať aj pohybové spôsobilosti a spájať ich so speváckymi a inštrumentálnymi podnetmi“ (Program výchovy a vzdelávania detí v materských školách, 1999, s. 134).*

Hudobno-pohybová výchova

V rámci hudobno-pohybovej výchovy je dôležité deťom spresňovať rytmus opakovaných pohybov so sprievodom piesne s aktívnou spoluúčasťou detí, rečňovanky či popevku. Aby deti boli schopné rozlíšiť tempo piesne a bez slovného podnetu učiteľky vycítiť rozdiely, je potrebné využiť nástrojový sprievod na sprevádzanie prirodzených pohybov detí. Veľký význam má samotná hra, hranie sa jednoduchých pohybových hier s deťmi s využitím sprievodu piesne, hudobného nástroja, rečňovanky či popevku. Deti je potrebné viesť vlastným príkladom k ladnejšiemu pohybu aj pri tancovaní jednoduchých tančekov. Snažíme sa deti podnecovať k vlastnej pohybovej improvizácii na pieseň, rečňovanku, nástrojový sprievod či popevok (Program výchovy a vzdelávania detí v materských školách, 1999).

1.3.3 Metodická príručka k vzdelávacej podoblasti Hudobná výchova (2016)

Hudobno-pohybové činnosti detí raného veku

„Pri rozvíjaní pohybových zručností je nutné rešpektovať poznanie, že dieťa rozvíja určitú pohybovú schopnosť až v určitom vývojovom štádiu. Ak sa mu určitý pohyb nedarí, zvolí taký, ktorý už má zvládnutý“ (Derevjaníková, 2016, s. 49).

Hru na tele (tlieskanie, dupanie, plieskanie) označujeme ako elementárne pohybové reakcie, ktoré môžeme využiť nielen pri rôznych rytmických hrách, ale aj pri rytmicko-pohybovom sprievode k riekanke či hudobno-dramatických činnostiach (Derevjaníková, 2016).

Hudobno-pohybové hry

Jedným z prostriedkov vytvárania pozitívneho vzťahu k pohybu, získavania základov pohybovej kultúry a rozvoja elementárnej pohybovej improvizácie sú práve hudobno-pohybové hry. Hudobná hra by mala byť premyslená, mať jasne stanovený cieľ, mala by byť zameraná na rozvoj schopností, zručností, návykov, rozvíjať emocionálny svet dieťaťa, jeho radosť z poznávania hudby aj tvorivosť. Hudobno-pohybové hry so spevom sú také hry, ktorých pohybové kreácie, samotná pohybová časť nie sú možné bez konkrétnej piesne. Ich korene siahajú k hudobno-pohybovým hrám folklórneho pôvodu. Samotné hudobno-pohybové

stváranie riekaniiek, piesní a skladieb patrí medzi obľúbenú činnosť detí predškolského veku a to najmä preto, že riekanky a piesne sú veľmi bohaté na obrazy, ich dej je zaujímavý, majú rôznorodé obsadenie, čo rozvíja detskú obrazotvornosť (Derevjaníková, 2016).

1.4 Riešenie problematiky hudobno-pohybových hier zahraničnými autormi

V zahraničí (v Rusku) boli vytvorené 2 metodiky hudobnej výchovy. V prvej z nich s názvom Teória a metodika hudobnej výchovy, autori Chalabuzarj a Popov (2000) upozorňujú na to, že je dôležité, aby vplyv umenia začal čo najskôr v ranom detstve, láska k nemu je potom zachovaná na celý život a ovplyvňuje ďalšie formovanie estetického cítenia. Autori vo svojej publikácii uvádzajú, že hra je najcennejší prvok hudobnej výchovy, pričom jednotlivé techniky hier sú podľa nich spoľahlivými predpokladmi pre nadšenie detí z hudobných aktivít, teda pre úspech týchto aktivít a vzplanutie atmosféry tvorivého záujmu.

V druhej metodike hudobnej výchovy sa Jacutko (2018) zaoberá efektívnosťou hudobnej prípravy a úrovňou hudobného rozvoja detí, ktorá je do značnej miery určená osobným príkladom a kultúrou pedagóga. Prináša zistenie, že hudobno-didaktické hry sú hudobno-zmyslovou činnosťou dieťaťa, pri ktorej sa učí rozlišovať vlastnosti hudobných zvukov, hudobných výrazových prostriedkov a hudobných žánrov. Výučbu hudobno-rytmických pohybov popisuje v troch etapách: 1. etapa: zoznámenie s novým prvkom (tanec, hra a pod.), 2. etapa: hĺbkové učenie daných hudobno-rytmických pohybov, 3. etapa: upevňovanie predstáv o hudbe a pohybe, samostatné vykonávanie pohybov.

Popova (2017) vo svojej práci skúmala vplyv hudobno-pohybových aktivít v materskej škole na emocionálny blahobyť (pohodu) detí vo veku 2-3 rokov. Autorka v závere výskumu zistila, že po hudobno-pohybových aktivitách sa zlepšili charakteristiky emocionálnej pohody detí. Negatívne emócie a uzavretosť sa u detí zmenšili, stali sa aktívnejšími, otvorenejšími a spoločenskejšími.

Garrison (2013) vytvorila projekt hudobno-pohybových aktivít pre učiteľov v Indiane, ktorí pracujú s deťmi vo veku 3-5 rokov. Účelom tohto projektu bolo poskytnúť učiteľom zdroje na začlenenie hudby a pohybu do predškolských osnov a umožniť im ich využívať na zlepšenie učebného prostredia.

1.5 Hudobno-pohybové hry

Hudobno-pohybové hry umocňujú vnímanie hudby v prepojení na hudobnú predstavivosť, ako aj sluchovo-analyzačné schopnosti detí. Deti sa prostredníctvom nich učia

chápať hudobno-vyjadrovacie prostriedky, umocňujú sa ich estetické zážitky z hudby (Schneiderová, 2001).

1.5.1 Hra ako nenahraditeľný prvok detstva

„Dieťa predškolského veku sa potrebuje hrať, potrebuje čo najviac pohybu a pre svoju zvedavosť zmysluplné podnety, ktoré by popri spontánnom objavovaní sveta rozvíjali jeho schopnosti, zručnosti a vlastnosti žiaduce pre jeho aktívne začlenenie do ľudskej spoločnosti, pre rozvoj a kultiváciu jeho osobnosti.“ Tieto všetky podmienky pomáha uskutočňovať aj dobre vedená hudobno-pohybová výchova (Kurková a kol., 1989, s. 9).

Hry počítajú s účasťou všetkých detí, nie sú „solistickou“ záležitosťou, mnohokrát sa v „hlavných rolách“ vystriedajú všetky deti. Účinkujúci v detskej hre a pri detskom tanci majú podiel na úkonoch pohybových aj speváckych. Veľa ľudových, ale aj súčasných piesní nabáda deti k tomu, aby si z nich vytvorili hru alebo si ju zaspievali pri tanci s pohybovým sprievodom. Jedná sa o prirodzenú detskú reakciu na hudbu, ktorá pomáha udržať text aj nápev v detskej pamäti (Jurkovič, 2012).

1.5.2 Teoretické poňatie hudobno-pohybových hier

Hudobno-pohybové hry deťom poskytujú množstvo príležitostí na správny hudobný a pohybový rozvoj, harmonický rozvoj ich osobnosti, fantázie a prispievajú aj k upevňovaniu priateľstva medzi deťmi. Spontánne prejavovanie emócií pri hudobných aktivitách uvoľňuje napätie v svaloch a prispieva ku kultivácii pohybu, zmyslu pre rytmus a spolupráce v skupine. Už od útleho detstva sú tieto aktivity významnou súčasťou života detí (Králová a Kolodziejski, 2016).

Pre deti v ranom veku majú hudobno-pohybové hry zapájať najmä sluchové a fyzické bytie dieťaťa. Hudobná hra na tejto úrovni vytvára a posilňuje osobitné puto medzi dospelým a dieťaťom a zároveň dieťaťu predstavuje svet hudby (Sarrazin, 2016).

Schneiderová (2001) píše, že v hudobnej hre sa môže dieťa spontánne a slobodne emocionálne vyjadriť, rozvíja jeho osobnú skúsenosť, aktivizuje ho. V hrajúcom sa dieťati sa prebúdzajú túžby, dostáva sa mu radosť, dostáva sa do stavu príjemného napätia, vznikajú zážitky, ktoré ho uspokojujú. Pomocou hry a hudby sa v dieťati snažíme prebúdzat' vnímavosť k zážitkom, rozvíjať hĺbku nálad, citov, ovplyvňovať nielen rozum, vôľu, ale aj konanie.

Podľa Derevjaníkovej a Dzurillu (2014) je hudba spojená s pohybom prostriedkom spoznávania a overovania zákonitostí hudby, u detí sa rozvíja citlivosť na poznanie vyjadrovacích prostriedkov v hudbe, na poznanie zmien vo forme, žánri či v štruktúre hudby.

Ďalej zdôrazňujú, že deti k hudobno-pohybovým činnostiam motivujeme a to s využitím dvoch základných metód:

1. Metóda imitačná – imitácia jednotlivých pohybových prostriedkov (pohybová štafeta, pohybový dialóg, pohybové rondo)
2. Metóda spontánnych pohybových reakcií

Kurková a kol. (1989) píše, že dieťa si spracováva skutočnosť po svojom a mnoho príležitostí mu na to dávajú práve hudobno-pohybové hry. Dieťa premieta do hry nielen svoju predchádzajúcu skúsenosť, ale tiež svoje nedokonalé predstavy dopĺňované fantáziou.

Zásady tvorby nových hudobno-pohybových hier (Mišurcová a kol., 1965):

1. Voliť témy, ktoré sú deťom blízke, ktoré zobrazujú súčasný svet, súčasné spoločenské vzťahy a nadväzujú na detskú skúsenosť.
2. Vytvárať hry radostné, optimistické, kolektívne, ktoré by posilňovali priateľské, kladné vzťahy medzi deťmi.
3. Spájať pravidlá s motiváciou, ktorá je pre deti príťažlivá, ako aj s dramatickým prvkom hry.
4. Rešpektovať hlasové, hudobné a pohybové možnosti detí predškolského veku.
5. Usilovať sa o to, aby charakter hudby a druh pohybu zodpovedal voľbe tém.

1.5.3 Klasifikácia hudobno-pohybových činností a hier

Podľa Kurkovej a kol. (1989, s. 11) môžeme hudobno-pohybové činnosti triediť na:

- „*Hudobno-pohybovú prípravu*
- *Hudobno-pohybové hry a tance s pevne stanovenými pravidlami*
- *Improvizované hudobno-pohybové hry*“

Adzimová (2014) za zmysel hudobno-pohybovej prípravy pokladá rozvíjanie pohybovej kultúry, muzikálneho cítenia v elementárnej forme. Jej obsah tvorí základná tanečná príprava a tá obsahuje okrem iného základné tanečné kroky, ovládanie priestoru a cvičenia, ktoré vyjadrujú vzťah k hudbe a pohybu s ohľadom na agogické a dynamické kontrasty a zmeny, ako aj cvičenia zamerané na vyjadrenie výrazového kontrastu.

Kurková a kol. (1989) tvrdí, že základným fondom hudobno-pohybových hier a tancov s pravidlami sú ľudové hry a tance so spevom, k nim patria aj riekanky, umelé a ľudové piesne s pohybom a umelé pohybové a tanečné hry.

Adzimová (2014) uvádza, že improvizované hudobno-pohybové hry sú také hry, ktoré nemajú presne stanovené pravidlá pohybu. Účinná motivácia v podobe hudby a slova je ich základom. Deti tanečným pohybom vyjadrujú predstavy, ktoré v nich slová a hudba navodzujú.

Práve v týchto hrách je dieťa samo sebou, vníma sa a vyjadruje sa ich prostredníctvom, môže hry dotvárať a výsledný obraz je i jeho dielom.

Ondrejka (1972: podľa Micháľková, 2002, s. 9) klasifikuje hry slovenských detí na:

1. „*Hry s riekankou*
2. *Hry s piesňou a tancom*
3. *Hry s vyprávaním*“

V metodickej príručke k vzdelávacej podoblasti Hudobná výchova Derevjaníková (2016) rozlišuje okrem kategórie hudobno-pohybové hry aj osobitnú kategóriu hudobno-pohybové hry so spevom, ktorých pohybová časť nie je možná bez konkrétnej piesne.

1.6 Ako správne rozvíjať hudobno-pohybovú tvorivosť u detí

Detskú hudobnú tvorivosť môžeme definovať ako: „Elementárnu, samostatnú a vysoko motivovanú hudobnú činnosť, ktorá na základe predchádzajúcej hudobnej skúsenosti vytvára relatívne novú a objektívne vyjadrenú hudobnú kvalitu, ktorej hodnota tkvie predovšetkým vo výchovnom význame pre samotného tvorca“ Váňová (1984, s. 11: podľa Kodejška a Váňová (1989, s. 60 – 61).

Baranová (2009) uvádza, že hudobno-pohybová tvorivosť je aj formujúcim činiteľom celej osobnosti dieťaťa, nielen dôležitým osvedčeným prostriedkom rozvoja jeho hudobnosti.

Kodejška a Váňová (1989) tvrdia, že improvizácia a „naivné“ komponovanie sú dve formy uskutočňovania detskej hudobnej tvorivosti. Je to v súlade s rysmi detskej psychiky aj s hudobnou ontogenezou.

Baranová (2009) píše, že hudobno-pohybová tvorivosť, ktorá sa označuje ako najpôvodnejšia forma kontaktu človeka s hudbou, vychádza z prirodzenej detskej spontánnosti, motorickej nespútanosti, vitality, zvedavosti, pričom pedagóg zastáva pozíciu usmerňovateľa, stimulátora a tvorca podmienok (úloh, motivácie, materiálneho zabezpečenia a pod.). Je to dôležité preto, aby mal každý žiak možnosť prejaviť svoje ego, schopnosti, invencie, zručnosti, vedomosti, i keď na kvalitatívne rôznej úrovni.

Sakalpasak a Halathaingam (2019) vo svojom článku, ktorý sa týka hudobných a pohybových aktivít pre deti v ranom detstve uvádzajú, že piesne, ktoré sa s deťmi učíme, by mali byť krátke a mal by byť v nich použitý jednoduchý jazyk. Jednoduchá by mala byť melódia aj rytmus piesne. Texty by mali byť tematicky blízke prežívaniu dieťaťa. Čo sa týka pohybovej stránky hier, je vhodné, aby sme umožnili deťom vnieť do hry aj vlastné pohybové prvky, premýšľať o nich a pomôcť im posúvať sa smerom k rozvoju hudobnej tvorivosti a inteligencie.

Úspešne utvárať citlivosť ku kultúrnym a umeleckým hodnotám našej spoločnosti, ako aj položiť dobré základy hudobnej výchovy v predškolskom veku, je v súčasnosti aktuálnou a naliehavou úlohou. Rodina a materská škola majú vytvoriť dobré predpoklady pre splnenie tohto cieľa. Dieťa sa má aktívne zoznamovať s hudbou ako produktom ľudských schopností a rozvíjať tak aj vlastné hudobné schopnosti (Kaščáková, 2011).

Kodejška (1991) píše, že učiteľky by mali stále u detí spresňovať koordináciu hudby a pohybu pri pohybovom stvárnení hudobne výrazových prostriedkov alebo pri rôznych tanečných hrách, či dramatizáciách piesní.

Pre hudobnú tvorivosť platí, že dieťa raného veku tvorí spontánne, bez znalostí pravidiel a zákonov hudobnej logiky. Vývoj jeho myslenia od konkrétnych operácií k abstrakcii, ako aj narastajúca hudobná skúsenosť umožňujú, aby sa hravou a nenásilnou formou postupne zoznamovalo s najjednoduchšími zákonitosťami hudobnej výstavby a učilo sa ich rešpektovať (Kodejška a Váňová, 1989).

Niekedy stačí len počiatočný podnet (základný pohybový motív, takt či text) k nabudeniu tvorivej činnosti u detí (Baranová, 2009). Kodejška (1991) podobne píše, že je dôležité, aby deti neboli len pozorovateľmi, ale aby boli vtiahnuté do hudobných aktivít a mohli si tak osvojovať techniky najrôznejších hudobných činností.

Za významné hľadisko hudobno-pohybovej tvorivosti detí Baranová (2009) považuje dobrovoľnosť, prirodzený citový zážitok, autoritatívny zásah pedagóga, spontánny záujem o problém a nie direktívny.

1.7 Ciele práce

Za cieľ práce v teoretickej rovine sme si stanovili priblížiť všestranný vývin detí raného veku prostredníctvom analýzy jednotlivých teórií vývinu, pričom sme zdôraznili hudobno-pohybový vývin detí v danom období. Zamerali sme sa aj na to, ako je hudobno-pohybová výchova detí predškolského veku ukotvená v jednotlivých pedagogických dokumentoch pre predprimárne vzdelávanie. Taktiež sme poukázali na význam hudby a pohybu v živote dieťaťa už od útleho detstva, charakterizovali a klasifikovali sme hudobno-pohybové hry a činnosti. Zdôraznili sme dôležitosť správneho rozvoja hudobno-pohybovej tvorivosti detí.

Hlavným cieľom v metodickej časti bolo navrhnuť sadu (zborník) hudobno-pohybových hier pre 2-3-ročné deti v predprimárnom vzdelávaní, z ktorých bolo 10 hier aplikovaných a overovaných v praxi. Po realizácii hier v prostredí materskej školy s najmladšími deťmi sme analyzovali prínosy, ako aj limitujúce faktory daných hier a navrhli odporúčania do praxe.

2 METÓDY

Dizajn bakalárskej práce je metodicko-aplikačný. Pri výskume v bakalárskej práci sme zvolili a zamerali sa na kvalitatívny typ výskumu. Podľa Bačíkovej a Janovskej (2018) cieľom kvalitatívneho prístupu je explorácia, odhaľovanie nových skutočností, vytváranie teórií, práca s menším počtom účastníkov. Medzi výhody kvalitatívneho výskumu Hendel (2008: podľa Bačíková a Janovská, 2018) považuje získanie podrobného pohľadu a popisu pri skúmaní udalosti, javu, jednotlivca alebo skupiny, ako aj fakt, že skúmanie sa deje v prirodzenom prostredí. Ako nevýhody Bačíková a Janovská (2018) uvádzajú časovú náročnosť, nízku možnosť zovšeobecnenia na inú skupinu, prostredie, ale aj skutočnosť, že výsledky sú ľahko ovplyvniteľné subjektívnymi faktormi.

2.1 Výskumné metódy

Výskumnou metódou použitou v našom výskume bola metóda pozorovania. Bačíková a Janovská (2018) definujú pozorovanie ako výskumnú metódu, ktorá je sledovaním činností ľudí, jej zaznamenávaním, následnou analýzou a vyhodnotením. Nami realizované pozorovanie bolo štruktúrované, priame, dlhodobé, skupinové a zúčastnené. Pred samotnou realizáciou pozorovania sme sa rozhodli, aká bude detailnosť nášho pozorovania, zvolili sme tzv. molekulárny prístup, sledovali sme malé segmenty správania detí. Ako spôsob zaznamenávania údajov sme si vybrali tzv. otvorenú metódu alebo metódu komplexného zaznamenávania pozorovaných javov. Výsledky pozorovania sme zapisovali v podobe súvislého textu (naratívne záznamy), ktoré sme realizovali bezprostredne po ukončení pozorovania. Bačíková a Janovská (2018) uvádzajú vo svojej publikácii niekoľko základných princípov pri zapisovaní záznamov, ktoré je potrebné dodržiavať. Patria k nim zákaz interpretovania, charakteristika celého kontextu pozorovaných javov a komplexnosť.

V našej práci sme sa zameriavali konkrétne na pozorovanie reakcií, konania 2-3-ročných detí pri nami vytvorených hudobno-pohybových hrách a ich vplyvu na prežívanie detí. Osobitne sa naša pozornosť pri pozorovaní zameriavala na limitujúce faktory jednotlivých hudobno-pohybových hier a to z dôvodu prípadnej intervencie ich obsahu, metodického postupu danej hry, aby v budúcnosti hry spĺňali čo najlepšie predpoklady na využitie v predprimárnom vzdelávaní 2-3-ročných detí. Nezabúdali sme však zaznamenávať a všímať si aj prínosy, ktoré sme pri realizácii výskumu spozorovali.

Gavora a kol. (2010) uvádza ako jednu z vlastností vedeckého pozorovania aj objektívnosť, ktorá vypovedá o tom, že pozorovanie býva čo najmenej ovplyvnené subjektívnymi názormi a pocitmi výskumníka, nepresnosťou či náhodnosťou.

Avšak Bačíková a Janovská (2018) tvrdia, že aj metóda pozorovania má svoje slabiny a nevýhody, ktoré musia byť výskumníkom brané do úvahy. Jednou z týchto nevýhod je aj tzv. chyba nesprávneho zakotvenia, ktorej sa môže pozorovateľ dopustiť vtedy, ak pozorované javy hodnotí buď príliš prísne, príliš mierne alebo iba priemerne. Jedná sa teda o chybu prísnosti, chybu miernosti alebo chybu centrálnej tendencie. Autorky ešte zdôrazňujú, že výskumník by si mal uvedomiť, že pozoruje správanie ľudí, nie ich prežívanie.

Druhou, nami využívanou metódou bola metóda didaktickej hry. Didaktickú hru nájdeme v Pedagogickom slovníku zadefinovanú ako spontánnu činnosť detí, ktorá sleduje didaktické ciele (Prucha a kol., 2009: podľa Dechtárová, 2014). Má však svoje pravidlá, ktoré je nutné dodržiavať. Didaktická hra patrí medzi aktivizujúce vyučovacie metódy, podnecuje a povzbudzuje deti k väčšej tvorivosti, aktivite, prispieva k zvyšovaniu motivácie a záujmu detí. V našom prípade sa jednalo o krátkodobé hudobno-pohybové hry realizované v prirodzenom prostredí detí – v triede. Pri projektovaní jednotlivých hier je dôležité si najprv stanoviť cieľ, ktorý by sme chceli použitím didaktickej hry dosiahnuť a vytvoriť si vlastnú didaktickú hru či prispôbiť už existujúcu didaktickú hru typu školy, počtu a veku detí a ich schopnostiam. Ďalej je potrebné stanoviť si jasné pravidlá hry, postup a približné časové vymedzenie hry. Hru môžeme obohatiť dostatočným počtom náčinia, pomôcok, nástrojov. Pri využívaní informačno-komunikačných technológií je potrebné si vopred overiť ich funkčnosť. Na konci hry je veľmi vhodné žiakov odmeniť pochvalou a spoločne zhodnotiť hru (Dechtárová, 2014).

2.2 Výskumný súbor

Výskumný súbor tvorilo dokopy 23 detí, z toho bolo 12 chlapcov a 11 dievčat. Vek detí v čase výskumu bol vo vekovom rozmedzí od 2 do 3 rokov. Vo veku troch rokov bolo 22 detí a vo veku dvoch rokov bolo 1 dieťa.

2.3 Organizácia výskumu

Výskum bol realizovaný v materskej škole Imatra vo Zvolene v termíne od 29. 1. – 9. 2. 2024, čo predstavuje desať pracovných dní. S deťmi bolo zrealizovaných 10 hudobno-pohybových hier, ktoré boli vybraté zo zborníka. Každý deň výskumu bola teda zrealizovaná jedna hudobno-pohybová hra v časovom rozsahu 15 – 30 minút. Pri niektorých hrách boli využívané aj vlastné rytmické hudobné nástroje, ako aj tie, ktoré boli poskytnuté materskou školou, rôzne náčinie, pomôcky, obrázky, počítač na spustenie hudobných nahrávok a klavír, ktorým materská škola disponovala. Každý deň realizácie sme do materskej školy prišli

v predstihu, aby sme si stihli pripraviť potrebné pomôcky a prostredie. Organizácia sa väčšinou odohrávala frontálne v kruhu s využitím detských podsedákov, keďže deti boli na takýto typ organizácie už zvyknuté. Nasledovala motivácia, ktorá sa viazala na tematiku hry. Ak si to vyžadoval charakter hry, vykonali sme dychovú, hlasovú, prípadne aj rytmickú rozcvičku. Vzorový model takejto realizovanej rozcvičky uvádzame pri prvej hre vo výsledkoch práce, ako aj pri prvej hre v Prílohe 3. Následne už každá hra prebiehala tak, ako je pri každej z nich uvedené v časti Priebeh hry. Pri piesňach, ktoré boli pre deti nové a neznáme, sme realizovali nácvik piesne tzv. imitačnou metódou. Po skončení hry bola s deťmi realizovaná krátka reflexia buď slovnou alebo nejakou inou formou, ktorá je popísaná pri každej z realizovaných hier osobitne. Snažili sme sa pri každej hre pozorovať správanie, reakcie detí, limity konkrétnej hry aj jej prínosy a po samotnej realizácii si ich písomne zaznamenať. Na základe toho sme potom vedeli navrhnúť aj odporúčania do praxe.

2.4 Etika výskumu

Vedenie materskej školy a vyučujúce v konkrétnej triede detí boli vopred informované s obsahom výskumu, dĺžkou trvania aj s plánom realizácie. Výskum bol realizovaný za informovaného súhlasu rodičov, zákonných zástupcov detí, ktorý bol vyhotovený materskou školou. Vzhľadom na to, že počas celého trvania výskumu neboli nami, ako výskumníkmi, zhotovované žiadne fotografické, audiovizuálne ani zvukové záznamy, nebolo potrebné žiadať zákonných zástupcov detí o súhlas so zhotovovaním a prípadným zverejňovaním záznamov ich detí v bakalárskej práci.

3 VÝSLEDKY PRÁCE

Hlavným cieľom práce a výskumu bolo navrhnutie, zostavenie sady hudobno-pohybových hier a následné overenie vybraných hier v praxi predprimárneho vzdelávania, so zameraním na najmladšie deti vzdelávané v materskej škole.

3.1 Zborník hudobno-pohybových hier

Ústrednou témou nášho zborníka hudobno-pohybových hier je príroda so všetkým bohatstvom, ktoré ponúka. Túto tému sme zvolili práve preto, že je to téma deťom veľmi blízka a to už od útleho veku. Názov zborníka znie takto: Príroda, naša kúzelníčka, deti, zbystrite očičká! Tento názov je špecifický a má aj svoj význam. Pretože okrem iného je ďalším cieľom tohto zborníka a jednotlivých hudobno-pohybových hier v ňom obsiahnutých, upriamiť pozornosť detského percipienta na prírodu, ktorá je naozaj kúzelníčkou a dokáže vyčarovať veľa obdivuhodných tvorov, javov, krás a zaujímavostí.

Samotný zborník obsahuje 20 hudobno-pohybových hier, ktoré sú rozdelené do osobitných okruhov podľa svojho tematického zamerania. Okruhov je 6 a ich názvy sú: Keď spoznáваме zvieratá, Keď nás navštívi pani Zima, Keď slniečko prebúdzá prírodu, Keď nás počasie prekvapí, Keď ideme na dobrodružstvo do záhrady a Keď sa vypravíme do ríše vody. Každý okruh obsahuje od 2 do 5 hier. Realizovaných hier v materskej škole bolo 10, z každého okruhu aspoň jedna. Hry, ktoré neboli realizované v materskej škole (zvyšných 10 hier) sú súčasťou prílohy. Rovnako sú súčasťou prílohy aj obrázky pomôcok, materiálov a notové zápisy piesní.

Ako už bolo spomínané v podkapitole Organizácia výskumu, vzorový model dychovej, hlasovej či rytmickej rozcvičky sme uvádzali pri prvej hre v kapitole výsledky práce a takisto aj pri prvej hre v Prílohe 3. Pri ostatných hrách, ktorých charakter si to vyžadoval, sme v rámci rozcvičky postupovali podobným spôsobom.

Okruh: Keď spoznáваме zvieratá

1. Zázračný zverinec

Motivačná stratégia: Deti motivujeme k hre „návštevou“ plyšových zvierat do našej materskej školy. Každé dieťa sa predstaví, povie učiteľke a zvieracím návštevníkom svoje meno. Tieto zvieratá nás budú sprevádzať celý týždeň a budú sa pozerieť, ako sa deťom darí. Počas realizácie jednotlivých hudobno-pohybových hier plyšové zvieratá umiestníme na viditeľné miesto v triede.

Počet detí, s ktorými bola hra realizovaná: 12

Oblasť rozvoja: Okrem rozvíjania vokálnych a pohybových zručností, deti spoznávajú aj niektorých zástupcov ríše zvierat (ktorí môžu byť zakaždým iní) zaujímavým a hravým spôsobom, rovnako si deti rozširujú slovnú zásobu a učia sa aj sociálnym zručnostiam – vedieť sa iným predstaviť, povedať svoje meno (keď sa už poznajú po mene môžu pridať aj iné základné informácie o sebe formou rytmizácie – napríklad obľúbená rozprávka, jedlo a podobne). Hra je zoznamovacia, vhodná na prvé dni v materskej škole, my sme ju využili na začiatok nášho výskumu v materskej škole.

Odhadovaný čas trvania hry: 25 minút

Výkonový štandard: U1 Rytmicky deklamuje riekanky, spieva piesne v spojení s reprodukciou metra hrou na tele (tl. pl.) alebo na Orffových hudobných nástrojoch.

Výchovno-vzdelávací cieľ: Vytvárať k jednoduchej detskej piesni rytmické sprievody hrou na tele.

Pomôcky a materiály potrebné k realizácii hry: obrázky zvierat alebo konkrétne plyšové zvieratá (pes, zajac, medveď, myš, slon, lienka).

Dychová rozcvička: Napodobňujeme niektorých zástupcov z ríše zvierat, ktorí k nám prídu na návštevu. Pes: ovoniavame vôňu jedla v miske, ovoniavame stopy zvierat v lese. Slon: vydychujeme veľkým chobotom vzduch, ochladzujeme sa. Lienka (mávame krídlami hore a dole – nádych nosom, výdych ústami).

Hlasová rozcvička: Medveď: vydávame zvuky v lese – Brum, brum, brum, brum. (od najvyššej intenzity hlasu až po najnižšiu), Myš: Opakujeme slová: Myška, myška, nezbedná, najprv šepotom, polohlasno a nakoniec hlasno. Zajac: Opakujeme slová: Chrúmem, chrúmem (šalátik, kapustičku, mrkvičku, kalerábik a pod.), pričom dôraz vždy dávame na posledné slovo vo vete.

Rytmická rozcvička: Vytlieskavame a vyplieskavame (na stehnách) slabiky v názvoch zvierat, ktoré nás prišli navštíviť: Pes – PES (HAV-KO), Zajac – ZA-JAC (BEL-KO), Medveď –MED-VEĎ (BA-RI-BAL), Myš – MYŠ (GI-ZE-LA), Slon – SLON (VIL-KO) Lienka – LIEN-KA (NEL-KA). Môžeme zvieratám vymyslieť a priradiť aj mená a tiež ich vytlieskať, ako je uvedené v zátvorkách.

Priebeh hry: Túto hru s deťmi realizujeme v kruhu. Deťom sa predstaví najprv pani učiteľka. Následne vyzveme aj deti, aby sa každé z nich predstavilo, povedalo svoje meno. Predstavovanie budeme s deťmi realizovať najskôr iba slovne, potom aj rytmickou metódou. (Príklad: Ja (tlesknutie) sa (plesknutie po stehnách) vo(tlesknutie)lám (plesknutie po stehnách) A(tlesknutie)nič(plesknutie po stehnách)ka(tlesknutie). Potom im predstavíme ďalších zvieracích kamarátov (plyšové zvieratá), ktorí sú schovaní v čarovnom vreci. Každé zviera,

ktoré predstavíme položíme do stredu kruhu. Počas predstavovania zapájame aj deti a pýtame sa ich otázky o daných zvieratách. (Viete, aké to je zviera? Kde žije? a podobne.) S deťmi všetkým zvieratám najskôr recitujeme slová piesne, privítame každé zviera, ktoré k nám prišlo. Následne vykonáme nácvik piesne imitačnou metódou. Postupne spievame jednotlivé verše piesne, deti opakujú po nás. Potom ich vyzveme, aby sa postavili a spievajúc pieseň sa pochytili za ruky a chodíme do kruhu okolo našich zvieracích kamarátov. K piesni postupne pridávame okrem chôdze aj ďalšie prvky pohybu. V závere hry si môžeme s deťmi ešte zaspievať nejakú pieseň o zvieratách, ktorá je deťom známa, napríklad pieseň od Spievankova: Naša Zem je guľatá alebo inú pieseň, ktorú deti poznajú.

Text piesne:

Zázračný zverinec v škôlke my máme,

(tlieskanie)

spoločne jasáme, spolu sa tu hráme.

(dupanie)

Zvieratá, zvieratá, z každého druhu,

(tlieskanie nad hlavou)

zostaňte s nami tu, v našom kruhu.

(pochytáme sa za ruky, na slovo kruhu ruky

spustiť a vysoko vyskočiť)

Vítame medzi nami (zvíra) psíka, zajka, medveďa, myšku, slona, lienku! (Tieto slová zvoláme, keď dospievame pieseň).

Reflexia hry: Pôvodne sme reflexiu chceli zrealizovať s deťmi v kruhu na koberci aj s jedným z plyšových zvierat, ktoré by pozorne načúvalo každému dieťaťu, ako sa mu darilo a čo sa mu páčilo, nepáčilo. Plyšové zviera by si deti v kruhu posúvali. Lenže kvôli krátkosti času sme museli pristúpiť k inej variante, ktorú sme mali pripravenú. Využili sme troch smajlíkov aj so štipcami. Vysvetlili sme deťom, čo vyjadruje každý smajlík – tri emócie – radosť, znechutenie a smútok, podľa toho, ako sa deti cítili pri danej hre, tak mali pripnúť štipec na jedného z troch smajlíkov.

Niektoré deti vedeli pomenovať svoje pocity z hry, väčšina detí sa prihlásila k radostnému, usmievavému smajlíkovi. Pre niektorých však bolo náročné pomenovať, ako sa im hra páčila a nevedeli sa najprv zaradiť, k akému smajlíkovi by sa prirovnali. Deti však mali z hry radosť a pýtali sa nás, či prideme aj na druhý deň, takže to bola pre nás najlepšia forma reflexie.

Limity hry a odporúčania do praxe: Napriek tomu, že pieseň bola krátka a jednoduchá, tak nebol dostatočný časový priestor, aby si deti dobre osvojili slová piesne a plnohodnotne sa zapojili do spievania.

Do budúcnosti navrhujeme využiť aj jednoduchšiu formu zoznamovania, napríklad použiť iba tleskanie, nie dve formy hry na telo, pretože to už deťom robilo problém.

Zdroj hry: vlastné spracovanie

Zdroj piesne Zázračný zverinec: vlastné spracovanie

Notový zápis piesne: Príloha 2, Obrázok 5

Zdroj piesne Naša zem je gul'atá: Spievankovo:

<https://www.youtube.com/watch?v=GTE2AQ-ck6s>

2. Koľko zvierat sa tu nájde?

Motivačná stratégia: Deti najviac k pohybu a imitácii jednotlivých zvierat motivujeme výberom samotných piesní, ktoré sme zvolili, ale aj tým, že budú zvieratá imitovať pohybom.

Počet detí, s ktorými bola hra realizovaná: 13

Oblasť rozvoja: Okrem rozvíjania primárne pohybových zručností je hra zameraná aj na napodobňovanie pohybov (imitačné zručnosti) a spievanie (vokálne zručnosti), u detí je rozvíjaná aj sluchová perцепcia, keď musia počúvať, aké zviera sa v piesni spomína, ale aj schopnosť reagovať na klavírny sprievod – zmeny tempa, rytmu a podobne.

Odhadovaný čas trvania hry: 23 minút

Výkonový štandard: U1 Reaguje na počúvanú hudbu pohybom.

Výchovno-vzdelávací cieľ: Imitovať zvieratá, ktoré sa vyskytnú v piesňach pohybom, prípadne aj zvukom.

Pomôcky a materiály potrebné k realizácii hry: klavír/klávesy, počítač, prostredníctvom ktorého budeme spúšťať jednotlivé nahrávky piesní, šatky rôznych farieb

Priebeh hry: Umiestnime našich zvieracích kamarátov na viditeľné miesto, aby sa na nás mohli pozeráť počas hry. Deti oboznámime s tým, že budú napodobňovať zvieratá spomínané v piesňach. Spustíme piesne o zvieratách, prípadne niektoré zahráme na klavíri aj zaspievame. Vždy pred spustením alebo zahratím piesne ukážeme deťom konkrétne plyšové zviera alebo obrázok konkrétneho zvieratá a opýtame sa ich, ako by sme zviera napodobnili. Deti chodia voľne po triede a napodobňujú zviera, ktoré v piesni zaznie. Môžu napodobňovať pohybmi tela, a keď ich vyzveme, môžu skúsiť napodobniť aj zvuk, aký si myslia, že dané zviera vydáva. Počas trvania piesne však imitujú zviera iba pohybmi tela. Pri imitácii niektorých zvierat môžeme s deťmi využiť aj nejaké náčinie (farebné šatky – krídla lienky a pod.).

Reflexia hry: Reflexiu s deťmi sme zorganizovali kratšiu, mali si pripnúť štipec tentoraz na jedno z plyšových zvierat, podľa toho, ktorá pesnička, aktivita so zvierat'om sa im páčila najviac, bola to pre nás dobrá spätná väzba, aby sme do budúcnosti vedeli, ktoré pesničky sa deťom páčia viac a či sa im páčia piesne aj s klavírnym sprievodom.

Limity hry a odporúčania do praxe: Pri hraní piesní na klavíri, deti začínali strácať pozornosť, kvôli umiestneniu klavíra sme nemohli mať s deťmi dostatočný očný kontakt, alternatívou by boli klávesy, ktoré sa dajú ľubovoľne presúvať a vhodné by bolo striedať hru na klavír s hudobnou nahrávkou alebo len spevom učiteľky.

Rušivou bola obrazovka počítača, deti sa sústredili na video, nie na nás a na pohyby, ktoré mali opakovať. To sme už aj počas hry modifikovali, aby boli deti v inej časti miestnosti ako počítač a mohli sluchom vnímať hudobnú zložku a zrakom pohyby, ktoré sme vykonávali. Riešením by bolo aj spustiť piesne z CD, ak by bolo k dispozícii alebo spustiť také nahrávky piesní, pri ktorých môže byť vypnutá obrazovka počítača, aby zbytočne nepútala pozornosť detí.

Zdroj hry: vlastné spracovanie

Vybrané piesne a ich zdroje: Pes: Kúpil si pes topánočky – slovenská detská ľudová pieseň:
<https://www.youtube.com/watch?v=1Ax-SXf2p4A>

Zajac: Zajačik – ušiačik (klavír), slovenská detská ľudová pieseň (Notový zápis a zdroj piesne: Príloha 2, Obrázok 6)

Medved': Medved'ku, daj labku (klavír), slovenská detská ľudová pieseň (Notový zápis a zdroj piesne: Príloha 2, Obrázok 8)

Myš: Malá myška: Hudba: Gabika Moresová, Text: Jana Necpalová
<https://www.youtube.com/watch?v=20ZV8PY1QOE>

Slon: Pací pac: https://www.youtube.com/watch?v=zh_Wb48Tgso

Lienka: Lienka Lenka: Michaela Pašteková
<https://www.youtube.com/watch?v=JYfZionUzus>

Okruh: Keď nás navštívi pani Zima

3. Veveričky sa pripravujú na zimu

Motivačná stratégia: Opýtame sa detí, či už niekedy videli veveričku. Spoločne diskutujeme, čím sa veverička živí, čo robí cez zimu a čo musí robiť, aby nebola cez zimu hladná. Ukážeme deťom aj obrázok veveričky a spoločne si veveričku opíšeme, ako vyzerá.

Počet detí, s ktorými bola hra realizovaná: 12

Oblasť rozvoja: Okrem rozvíjania vokálnych a pohybových zručností si deti rozvíjajú schopnosť triediť predmety na základe určitého kritéria a nadobudnú vedomosti o tom, ako žijú zvieratá v zime – potreba zvierat robiť si zásoby na zimné obdobie.

Odhadovaný čas trvania hry: 15 minút

Výkonový štandard: U1 Vyjadrí pohybom obsah a charakter piesne a riekanky.

Výchovno-vzdelávací cieľ: Pohybom stvárniť spôsob života veveričky, o ktorom sa spieva v piesni.

Pomôcky a materiály potrebné k realizácii hry: obrázok veveričky alebo plyšové zviera, vlašské orechy, gaštany a šišky, kartónová krabica s otvorom, dve stredne veľké nádoby na triedenie

Priebeh hry: S deťmi utvoríme kruh. Do stredu kruhu umiestnime obrázok veveričky a tašku, nádobu plnú šišíek a gaštanov. Opýtame sa detí, či vedia, aké zviera je na obrázku. Rozprávame sa o veveričke, kde žije, ako vyzerá, čím sa živí, rozprávame sa aj o tom, či už niekedy deti videli veveričku. Následne vysypeme obsah tašky na podložku a opýtame sa detí, či vedia, aké sú to plody. Postavíme sa a realizujeme nácvik piesne. Deťom spievame pieseň – po jednom verši, aby mohli opakovať spolu aj s pohybovými prvkami. Potom opakujeme pieseň po strofách. Zaspievame si s deťmi prvé dve strofy piesne, podľa časových možností aj tretiu. Oboznámime deti s tým, že veverička bude potrebovať našu pomoc, aby sme jej nájdené šišky a gaštany pomohli odniesť do brlohu. Vysvetlíme im, kde sa nachádza veveričkin brloh – krabica, kde deti po jednom nosia prírodniny. Následne im povieme, že veverička potrebuje ešte pomoc s roztriedením na šišky a gaštany do dvoch nádob. Roztriedené prírodniny v nádobách odnesieme do nášho kruhu a spolu s deťmi sa pozrieme, či prírodniny správne roztriedili. Napokon deti vyzveme, že na rozlúčku zaspievame veveričke pesničku spolu s pohybovými prvkami a rozlúčime sa s veveričkou.

Text piesne Veverička a jednotlivé pohybové prvky:

Veverička malá, hrdá výsadkárka.

(znázornenie malej veľkosti veveričky rukami, ukázanie na hrud')

Veverička milá, skáče bez padáka.

(znázornenie úsmevu rukami, výskok)

Veverička malá, veľké zúbky mala.

(znázornenie malej veľkosti veveričky rukami, otvorenie úst, znázornenie veľkých zubov)

Veverička milá, so šiškou sa hrala.

(znázornenie úsmevu rukami, znázornenie chrúmania šišky držiac ju oboma rukami)

Veverička malá, oriešky si hľadá.

(znázornenie malej veľkosti veveričky rukami, rozhliadanie sa po okolí a po zemi)

Veverička milá, oriešky má rada.

(znázornenie úsmevu rukami, znázornenie chrúmania orieškov)

Veverička malá, na stromčeku býva.

(znázornenie malej veľkosti veveričky rukami, znázornenie stromu rukami nad hlavou)

Veverička milá, chvostíkom si kýva.

(znázornenie úsmevu rukami, kývanie imaginárnym chvostíkom)

Veverička malá, oriešky zbierala.

(znázornenie malej veľkosti veveričky rukami, zbieranie orieškov zo zeme)

Veverička milá, všetky si ich skryla.

(znázornenie úsmevu rukami, znázornenie schovávania orieškov)

Veverička malá, oriešky chrúmala.

(znázornenie malej veľkosti veveričky rukami, znázornenie chrúmania orieškov)

Veverička milá, škrupinky nechala.

(znázornenie úsmevu rukami, poukázanie rukami na škrupinky na zemi)

Reflexia hry: Deti očividne zaujalo spievanie piesne spolu s pohybovými prvkami, ale najviac boli nadšené zo zbierania a triedenia prírodnín, táto časť hry ich najviac zaujala. Pre deti bolo motivujúce, že táto hra sa týkala práve takého milého malého zvierat'a, akým je veverička, ktorá je deťom blízka. Pozitívnu spätnou väzbou pre nás bolo, že sa deti s radosťou zapájali a „pomáhali“ veveričke zbieraním a triedením prírodnín.

Limity hry a odporúčania do praxe: Táto hra nemala výrazné limity, len niektorým deťom už bolo dlho pri speve a pohyboch, začali strácať pozornosť a prestávali sa zapájať, avšak pri ďalšej časti hry, kedy bolo potrebné zbierať prírodniny, sa opäť zapájali všetky deti s nadšením.

Zdroj hry: vlastné spracovanie

Zdroj piesne: Veverička: Marína Benková:

<https://www.youtube.com/watch?v=XHiVYkhksyU>

Okruh: Keď slniečko prebúdza prírodu

4. Pozdrav pre slniečko

Motivačná stratégia: Donesieme si vlastnoručne vyrobené alebo vytlačené slniečko. Deti motivujeme slovne tak, že ideme pozdraviť slniečko, ktoré každý deň vychádza na oblohu, aby nám svietilo a hrialo nás svojimi lúčmi.

Počet detí, s ktorými bola hra realizovaná: 10

Oblasť rozvoja: Okrem vokálnych a pohybových zručností, deti nadobúdajú aj vedomosti o tom, prečo je Slnko dôležité pre všetko živé, schopnosť sprevádzať jednoduchú detskú pieseň rytmickými nástrojmi, sklbiť hru na hudobný nástroj s chôdzou.

Odhadovaný čas trvania hry: 22 minút

Výkonový štandard: U1 Spieva jednoduché piesne a riekanky v rozsahu kvarty v ambite od e1 – a1, vokálne dialogické hry na ozvenu.

Výchovno-vzdelávací cieľ: Zaspievať pieseň pre slniečko v rozsahu c1 až a1 s postupným pridávaním pohybových prvkov.

Pomôcky a materiály potrebné k realizácii hry: obrázok slniečka z papiera alebo vyrobeného z iného materiálu

Priebeh hry: Hru realizujeme v kruhovom usporiadaní. Do stredu kruhu umiestnime vyrobené slniečko. S deťmi sa rozprávame o tom, kto nás to prišiel pozrieť, povieme si, prečo je Slnko dôležité. Slnečko privítame pesničkou. Deťom spievame pieseň po veršoch imitačnou metódou, pričom dbáme na správnu artikuláciu aj pohyby tela, ktoré deti opakujú. Následne prinesieme medzi nás lesného škriatka Klementína – nami vyrobený ozembuch, jednu tašku a jednu krabicu plnú rytmických hudobných nástrojov. Klementín našiel tieto hudobné nástroje opustené v lese a prišiel sa detí opýtať, či by si chceli na týchto hudobných nástrojoch zahrať, aby potešili slniečko. S deťmi si povieme, ako sa jednotlivé hudobné nástroje volajú a ako treba na nich správne hrať. Zároveň si stanovíme pravidlá, ako hrať na hudobných nástrojoch – hudobné nástroje neničiť, príliš s nimi nebúchať, nebiť sa o hudobné nástroje a podobne. Keď škriatok Klementín buchne o zem, aj deti majú vtedy zahrať na svojom hudobnom nástroji. Spievanie piesne tak doprevádzame hrou na hudobný nástroj.

Text piesne Pozdrav pre slniečko:

Vitaj, vitaj, slniečko,

(slniečku zakývame oboma rukami)

zohrejže nám srdiečko.

(znázorníme rukami plamienok na hrudi)

Tešíme sa, že si vyšlo,

(oboma rukami znázorníme úsmev na perách a pravou rukou ukážeme na oblohu)

spoza hôr ku nám zas prišlo.

(rukami znázorníme horu a kruh ako slniečko)

Poláskaj nás lúčmi tepla,

(rukami si pohladíme obe líca)
do izbietky daj nám svetla.
(oboma rukami znázorníme plamienok, ktorého svetlo sa rozptyľuje do miestnosti)
Všade zasviet', tmú vyžeň,
(urobíme si nad hlavou široký oblúk, oboma rukami naznačíme vyhánanie tmy)
nech máme zas krásny deň.
(usmejeme sa a ruky vzpažíme nad hlavu)

Reflexia hry: Hru sme s deťmi zhodnotili slovné, najviac sa im páčilo hrať na rytmických hudobných nástrojoch, počas hry si mohli hudobné nástroje aj povymieňať, tak si vyskúšali viacero rôznych rytmických nástrojov, bola to časť hry, ktorá ich najviac zaujala.

Limity hry a odporúčania do praxe: Neznámy, nový text piesne aj melódia, tým pádom sa deti menej zapájali do spevu – malý časový priestor na nácvik textu piesne. Na hru, pri ktorej budeme pracovať s úplne neznámou piesňou pre deti, je potrebné si vyhradiť dlhší časový priestor ako na hru, v ktorej je použitá deťom už známa pieseň.

Zdroj hry: vlastné spracovanie

Zdroj piesne: vlastné spracovanie

Notový zápis piesne: Príloha 2, Obrázok 9

Zdroj pomôcky: vlastné spracovanie

Obrázok pomôcky (slniečko): Príloha 1, Obrázok 1

5. Usilovní kvetinári sa prebúdzajú po dlhej zime

Motivačná stratégia: Ako motiváciu využijeme krátky rozhovor s deťmi o jari, opýtame sa detí, ako vieme, že už prišla jar. Rozprávame aj o tom, ako začínajú kvitnúť kvety na lúke a v záhrade. Pomenujeme si farby kvetov, ktoré sme priniesli. Opýtame sa detí, či poznajú kvet danej farby z reálneho sveta a kde všade môžu kvety rásť.

Počet detí, s ktorými bola hra realizovaná: 12

Oblasť rozvoja: Deti si okrem vokálnych a pohybových schopností rozvíjajú aj schopnosť imitácie jednotlivých činností, opakujú si základné farby, spoznávajú názvy kvetov, ich vzhľad, farbu. Vžívajú sa do role záhradníka a jeho úloh, rozvíjajú si dramatické schopnosti prostredníctvom stvárnenia jednotlivých činností.

Odhadovaný čas trvania hry: 20 minút

Výkonový štandard: U1 Vytvára dramatické melodické a rytmické hudobné fragmenty.

Výchovno-vzdelávací cieľ: Spievať pieseň o jari a vytvárať (stvárňovať) dramatické pohybové prvky (sadenie, polievanie, okopávanie, zbieranie).

Pomôcky a materiály potrebné k realizácii hry: papierové kvety (20 – 30 kusov), ktoré rozmiestnime po triede (v 5 farbách – biela, žltá, červená, fialová a modrá), nádoby označené danou farbou, aby ich deti mohli roztriediť

Priebeh hry: Do stredu kruhu, ktorý sme si utvorili, umiestnime vyrobené kvety z krepového papiera – 30 kusov – v piatich farbách – biela, žltá, červená, fialová a modrá, ako aj päť obrázkov kvetov z reálneho sveta v daných farbách – snežienka, púpava, ruža, fialka a nezábudka. Pýtame sa detí, aké farby kvetov sme priniesli (tie z papiera). Rovnako sa ich opýtame aj na farby kvetov na obrázkoch, ktoré sú vytlačené a zalaminované. Potom spoločne priradíme obrázky reálnych kvetov ku kvetom z krepového papiera podľa farby. Tým deti pripravujeme na to, že budú kvety neskôr triediť podľa farby. Neďaleko máme pripravených päť nádob označených farbami rovnakými ako farby papierových kvetov. Deti oboznámime s tým, že sa z nich stanú záhradníci – kvetinári, ktorí sa budú o tieto kvety starať. Posadajú si na podsedáky na koberci, schúlia hlavy – záhradníci cez zimu oddychujú. Učiteľka je v úlohe pani Jari – pani Jar príde záhradníkov zobudiť týmito slovami: „Vstávajte záhradníci, vy ste tí šikovníci, kvietky treba zasadiť!“ Na to sa deti – záhradníci prebudia, povstávajú zo zeme. Každý si zoberie jeden papierový kvet, presunieme sa spolu vedľa na voľnú plochu koberca – do záhradky, kde deťom ukážeme, ako treba kvet zasadiť a prihrnúť zeminou a takto deti postupujú, kým nezasadia všetky kvety. Následne ideme s deťmi naspäť do kruhu – do domu záhradníkov. Pochytáme sa za ruky a zaspievame pieseň Jar k nám prišla: Jar k nám prišla, zvonček zvoní, v záhradke je tisíc vôní. Na konci piesne od radosti vyskočíme. Po ťažkej práci v záhrade sa unavení záhradníci uložia na spánok, až kým ich pani Jar opäť nezobudí slovami: „Vstávajte záhradníci, vy ste tí šikovníci, kvietky treba polievať!“ Opäť sa s deťmi presunieme do záhradky, kde im ukážeme, ako treba kvietky polievať imaginárnou krhličkou. Keď sa presunieme do kruhu, tak si opäť zaspievame pieseň Jar k nám prišla, unavení záhradníci znova zaspia až kým ich pani Jar znova nezobudí: „Vstávajte záhradníci, vy ste tí šikovníci, kvietky treba okopať!“ S deťmi sa presunieme ku kvetom, ukážeme im, ako treba opatrne okopávať kvety a znova sa presunieme do kruhu, kde si spoločne zaspievame. Záhradníci opäť zaspia, ale pani Jar ich znova budí: „Vstávajte záhradníci, vy ste tí šikovníci, kvietky treba pozbierať!“ Deťom povieme, že kvety treba zbierať po jednom a roztriediť do nádob podľa farby. Následne donesieme nádoby do kruhu, aby sme skontrolovali, či kvety správne roztriedili. Ešte raz si zopakujeme farby kvetov a zaspievame si pieseň Jar k nám prišla.

Reflexia hry: Deti farby už poznali, vedeli pomenovať aj niektoré kvety, napríklad púpavu a snežienku. Bolo viditeľné, že deti priradovanie farieb a následné stvárnenie činností záhradníkov baví, všetky deti sa zapájali počas celého trvania hry.

Limity hry a odporúčania do praxe: Limitom hry bolo, že sme nádoby na triedenie kvetov v rámci miestnosti umiestnili ešte vopred a niektoré deti tam už uprostred hry začali kvety triediť, hádzať, na čo sme ich museli upozorniť, že to budeme robiť až neskôr. Takže do budúcnosti stačí nádoby pripraviť až keď budú v hre potrebné, pretože inak to len odpúťavalo pozornosť detí od aktuálnej činnosti.

Zdroj hry: vlastné spracovanie

Zdroj piesne Jar k nám prišla: Príloha 2, Obrázok 7

Zdroj pomôcok: vlastné spracovanie

Obrázok farebných kvetov z krepového papiera: Príloha 1, Obrázok 4

Okruh: Keď nás počasie prekvapí

6. Škriatok Klementín, magický kufor a nečakaná búrka

Motivačná stratégia: Do materskej školy prinesieme vlastnoručne vyrobený ozembuch – lesného škriatka Klementína, ktorý prinesie aj svoj magický kufor (krabicu, nádobu), ktorý našiel opustený vonku v lese. Sú v ňom ukryté rôzne rytmické hudobné nástroje, či už tie, ktoré nám poskytla materská škola alebo vlastnoručne vyrobené.

Počet detí, s ktorými bola hra realizovaná: 13

Oblasť rozvoja: Okrem vokálno-rytmických a pohybových zručností si deti osvojujú aj poznatky o jednotlivých premenách počasia.

Odhadovaný čas trvania hry: 25 minút

Výkonový štandard: U1 Reaguje na hudobný podnet hrou na rytmických nástrojoch, voľne vytvára inštrumentálny sprievod (metrickú stránku hudobného podnetu).

Výchovno-vzdelávací cieľ: Vyjadriť hrou na elementárnych hudobných nástrojoch prírodné javy – dážď, búrku, slnečné počasie, vytvárať inštrumentálny sprievod k piesni.

Pomôcky a materiály potrebné k realizácii hry: ozembuch – škriatok Klementín, hudobné nástroje prevažne rytmického charakteru ako bubienky, činely, rolničky, tamburíny, chrastítka, rumba gule a podobne, kufor, tašky alebo kartónové krabice, šatka

Priebeh hry: S deťmi si posadáme do kruhu na koberec. Už vopred si do stredu kruhu pripravíme rytmické hudobné nástroje – aj nami vyrobené aj tie, ktoré nám poskytla materská škola a pozakrývame ich šatkou, aby deti hneď nevideli, čo sme priniesli. Rovnako prinesieme aj ozembuch – lesného škriatka Klementína, ktorého už deti poznajú z predošlej hry. S deťmi sa rozprávame o búrke. Rozhovor s deťmi začneme tým, že škriatok Klementín, keď našiel tieto hudobné nástroje opustené v lese, tak ho zastihla silná búrka a celý zmokol. Pýtame sa detí, či aj oni zažili už silnú búrku a či aj zmokli. Aj my si v triede takúto búrku spoločne vytvoríme.

Postavíme sa, hudobné nástroje zatiaľ nepoužívame a začneme napodobňovať rukami, ako padá dážď, potom slabšie fúkame a potom silnejšie ako vietor pri búrke. Kníšeme sa zo strany na stranu ako stromy vo vetre. Presunieme sa k dreveným stolom. Tam prstami klepkáme o stoly, ako keď padá dážď. Najprv jemne, slabo, potom silnejšie a nakoniec najsilnejšie, ako keď padá hustý dážď a veľké kvapky. Následne ideme naspäť do kruhu. Spoločne si zaspievame pieseň Prší, prší a tlieskame rukami do rytmu. Následne napodobníme búrku bez spevu, len s použitím rytmických hudobných nástrojov. Využívame drevený ozembuch, ktorým udávame rytmus, tempo. Najprv len jemne hráme na hudobných nástrojoch, potom silnejšie až najsilnejšie a ako postupne búrka utícha, tak hráme slabšie a slabšie až napokon búrka úplne ustane. Toto stvárnenie búrky si s deťmi môžeme vyskúšať viackrát. Následne hru na hudobných nástrojoch spojíme aj so spevom. Spievame pieseň Prší, prší a do rytmu hráme na hudobných nástrojoch. Zopakujeme si to dvakrát, deti si medzitým môžu aj povymieňať hudobné nástroje. Následne si predstavujeme, že sa prechádzame po lese, a že nás zastihla búrka. Prechádzame sa po triede, spievame a hráme na rytmických hudobných nástrojoch. Napokon sa vrátíme späť do kruhu a poodkladáme rytmické hudobné nástroje na miesto.

Poznámka: S deťmi si stanovíme pravidlá pri hraní na hudobných nástrojoch: nebúchame príliš s hudobnými nástrojmi, neničíme hudobné nástroje, nebijeme sa o nástroje a podobne.

Reflexia hry: Deti o rytmické hudobné nástroje javili veľký záujem. Radi skúšali nové nástroje a techniky hry, bolo vidno, že majú z tejto hry radosť.

Limity hry a odporúčania do praxe: Táto hra nemala žiadne výrazné limity a nemenili by sme ani priebeh a stanovený postup hry.

Zdroj hry: vlastné spracovanie

Zdroj piesne: slovenská ľudová pieseň Prší, prší

Zdroj pomôcok: vlastné spracovanie

Obrázok elementárnych rytmických hudobných nástrojov a ozembucha – lesného

Škriatka Klementína: Príloha 1, Obrázok 2 a 3

7. Živá pestrofarebná dúha

Motivačná stratégia: S deťmi sa rozprávame o dúhe. Opýtame sa ich, či už niekedy videli dúhu a aké farby má dúha, ukážeme si aj obrázok dúhy a spoločne sa snažíme tie farby pomenovať, prípadne nájsť v triede niečo rovnakej farby. Deťom povieme, že teraz si urobíme takú živú dúhu a spoločne si pritom zaspievame. Každé dieťa dostane kúsok krepového alebo farebného papiera vo farbe dúhy, ktorý deťom jemne prilepíme lepiacou páskou na oblečenie. Spomedzi detí vyberieme aj slniečko a obláčik.

Počet detí, s ktorými bola hra realizovaná: 13

Oblasť rozvoja: Táto hra okrem rozvoja pohybových, tanečných a vokálnych zručností rozvíja aj schopnosť dramatickej improvizácie, reakcie na sluchový podnet, ale deti si prostredníctvom tejto hry osvoja aj poznatky z oblasti počasia – ako vzniká dúha a aké farby dúha obsahuje.

Odhadovaný čas trvania hry: 18 minút

Výkonový štandard: U1 Vytvára dramatické melodické a rytmické hudobné fragmenty.

Výchovno-vzdelávací cieľ: Vyjadriť hudobno-dramatickými prvkami (spevom, pohybom, tancom) svoju rolu (rola určitého zástupcu farby, slnka alebo dažďového oblaku) v hudobno-pohybovej hre.

Pomôcky a materiály potrebné k realizácii hry: zalaminované obrázky slnka, dažďového oblaku a dúhy, vzorky farieb dúhy z farebného papiera, lepiaca páska, pieseň o Dúhe spustená z počítača

Priebeh hry: S deťmi sa v kruhu rozprávame o dúhe, ukážeme im obrázok dúhy. Pýtame sa detí, či už niekedy takú dúhu videli, či už na oblohe alebo niekde inde. Spoločne si pomenujeme všetky farby dúhy. Deťom povieme, že si teraz spolu zaspievame pieseň o dúhe. Spustíme pieseň o dúhe z počítača. Deti sa postaví, spievajú a vykonávajú jednotlivé pohyby s nami. Pieseň si môžeme spustiť aj viackrát, aby si deti lepšie zapamätali text aj jednotlivé pohybové prvky. Následne s deťmi prejdeme na ďalšiu časť hry. Máme pripravené nastrihané papieriky – farby dúhy. Farebné papieriky deťom nalepíme na tričká – každému dieťaťu jeden tak, aby sme mali z každej farby nejakých zástupcov. Dvom deťom nalepíme na tričko obrázok slnka a oblaku. Deťom vysvetlíme, že keď bude hrať hudba, môžu tancovať, hýbať sa, spievať, znázorňovať pohyby, ktoré sme si prešli a keď hudba prestane hrať, tak majú zastať. Deti, ktoré reprezentujú slnko a oblak sa držia za ruky, tancujú spolu, ostatné deti tancujú individuálne. Keď prvýkrát zastavíme hudbu, tak povieme deťom, že teraz si slnko a oblak budú volať k sebe deti podľa farby. Deťom, ktoré reprezentujú slnko a oblak povieme vopred, ako si majú k sebe zavolať deti z danej farby: Málo nás, málo nás, poďte červení (žltí...) medzi nás! Takto majú slnko a dažďový oblak zvolávať všetky farby, deti sa spolu držia za ruky a tancujú ako dúha na oblohe. Ostatné farby majú ešte čakať na zavolanie, pohybovať sa individuálne. Keď sa už všetky farby držia za ruky spolu so slnkom a dažďovým oblakom a tancujú do rytmu hudby, povieme deťom, že teraz budeme prechádzať po triede ako farby dúhy po oblohe, tak sa pochyťáme za ruky, prechádzame po triede, pričom spievame pieseň o dúhe.

Text piesne Dúha s pohybovými prvkami:

Raz sa stretli dažď a žlté slniečko,

(znázorníme dažď a slniečko rukami)
rozhodli sa farbiť nebo máličko.
(rukami maľujeme nad hlavou)
Maľovali z jednej strany na druhú,
(maľujeme rukou z jednej strany na druhú)
farbičkami urobili tam dúhu.
(znázorníme dúhu nad hlavou)
Pozri hore, otoč hlavu za dúhou,
(ukážeme na oblohu, otočíme hlavu smerom k oblohe)
dúhou kúzelnou.
(kývame dlaňami zo strany na stranu)
Pozri hore, otoč hlavu za dúhou pestrofarebnou.
(ukážeme na oblohu, otočíme hlavu smerom k oblohe)
Slniečko sa na celý kraj usmeje,
(rukou znázorníme kruh – slniečko a úsmev na tvári)
pri srdci nás teplým lúčom zahreje.
(rukami znázorníme plamienok na hrudi)
A niekedy spolu s dažďom maľujú,
(maľujeme akoby štetcom)
všetkým nám farebnú dúhu darujú.
(znázorníme dúhu na oblohe)
Pozri hore, otoč hlavu za dúhou,
(ukážeme na oblohu, otočíme hlavu smerom k oblohe)
dúhou kúzelnou.
(kývame dlaňami zo strany na stranu)
Pozri hore, otoč hlavu za dúhou pestrofarebnou.
(ukážeme na oblohu, otočíme hlavu smerom k oblohe)

Reflexia hry: Deťom sa páčilo, že mohli predstavovať určitú farbu, aj keď najprv boli niektoré deti nespokojné s farbou, akú dostali. Z nášho pozorovania detí a z otázok, ktoré sme im kládli v rámci krátkej reflexie, môžeme povedať, že najviac sa deťom páčila záverečná časť, kedy sme prechádzali a poskakovali po oblohe (triede) ako farby dúhy a najviac chaotická a náročná bola pre nich práve časť s vyvolávaním farieb do kruhu.

Limity hry a odporúčania do praxe: Táto hra bola pre deti náročnejšia, čo sa týka stanovených pravidiel, niektoré deti sa chceli držať spolu za ruky celý čas, iné deti sa nechceli držať s ostatnými za ruky vôbec, chceli tancovať samé, rovnako aj vyvolávanie farieb bolo pre nich ešte problematické. Aj keď farby dúhy už poznali, vedeli ich aj pomenovať, ale v zápale hry, tanca bolo pre deti ťažšie si uvedomiť, akú farbu predstavujú – majú na sebe nalepenú. Aj deti, ktoré boli v pozícii slnka a dažďového oblaku, mali problém s tým, že zabudli vyvolať ďalšiu farbu k sebe.

Do budúcnosti by sme teda navrhovali hru zjednodušiť nasledovne: deti sú označené farbou a pri zastavení hudby sa prihlásia predstavitelia danej farby (prípadne sa priblížia k sebe), ktorú povie učiteľ, následne hra pokračuje ďalej a končí spoločným prechádzaním po triede (oblohe).

Zdroj hry: vlastné spracovanie

Zdroj piesne Dúha: Hudba: Gabika Moresová, Jožo Mores, Text: Katarína Kočutová, Gabika Moresová: <https://www.youtube.com/watch?v=GK9GEnF3foU>

Okruh: Keď ideme na dobrodružstvo do záhrady

8. Korene a koreničky

Motivačná stratégia: S deťmi sa rozprávame o stromoch, pričom rozhovor dopĺňame aj ukážkou ilustrácie stromu aj s koreňmi. Rozprávame sa, čo sa nachádza pod zemou, že sú to korene a koreničky, vďaka ktorým strom nevyschne a nepadne. Ukážeme si, ako korene vyzerajú a ako sú navzájom prepletené.

Počet detí, s ktorými bola hra realizovaná: 16

Oblasť rozvoja: Táto hra u detí rozvíja najmä pohybové a vokálne schopnosti, schopnosť interagovať s ostatnými deťmi, ale rozvíja aj poznatky o stromoch a rastlinách, čo je dôležité pre život rastliny, stromu – význam koreňov.

Odhadovaný čas trvania hry: 15 minút

Výkonový štandard: U1 Vyjadri pohybom obsah a charakter piesne a riekanky.

Výchovno-vzdelávací cieľ: Spoločnými koordinovanými pohybmi spolu s ostatnými deťmi vyjadriť obsah piesne o koreňoch.

Pomôcky a materiály potrebné k realizácii hry: obrázok stromu aj s koreňmi

Priebeh hry: S deťmi si prezrieme obrázok stromu, na ktorom sú viditeľné aj korene. Krátko sa porozprávame, prečo sú dôležité pre strom korene a prečo ich je tak veľa. Deti oboznámime s tým, že teraz sa oni stanú takými koreničkami a koreňmi stromu, takže musia držať pevne spolu. Deti sa pevne pochyťajú za ruky a vytvoria veľký kruh – akoby koreňový systém stromu. Začneme mávaním rúk (deti sa stále držia za ruky) do rytmu melódie piesne, pričom učiteľka

spieva pieseň a rozpráva, aké pohyby majú deti ďalej vykonávať. Deti sa postupne pridajú k spevu piesne a spoločne vykonávajú jednotlivé pohyby.

Text piesne Korene a korienky:

Strom má silné korene,
(mávame rukami do rytmu piesne – deti sa držia za ruky)
nepustia ho zo zeme.
(spoločne si čupneme)
Vďaka nim si pevne stojí,
(dupeme nohami)
v každej búrke strom obstojí.
(spoločne si čupneme)
Korienky, tie vždy držia spolu,
(všetci sa priblížime v kruhu k sebe)
nepustia sa ani na chvíľu.
(zamávame rukami – deti sa držia za ruky)

Reflexia hry: Reflexiu sme s deťmi realizovali slovne a stručne a aj na základe nej môžeme povedať, že toto bola z hľadiska dĺžky textu piesne a náročnosti hry pre deti najjednoduchšia hra, deti mali pri nácviku piesne a pohybovom stvárnení radosť, zapájali sa do spevu aj do pohybu, stvárňovanie koreňov a korienkov ich zaujalo.

Limity hry a odporúčania do praxe: Táto hra nemá žiadne výrazné limity. Snažili sme sa, aby pieseň nebola dlhá a notovým rozsahom náročná pre 2-3-ročné deti. Do budúcnosti odporúčame prevádzať nácvik piesne s využitím nástroja – klavíra (postačí melodickú stránku), ak bude na to dostatočný časový priestor.

Zdroj hry: vlastné spracovanie

Zdroj piesne: vlastné spracovanie

Notový zápis piesne: Príloha 2, Obrázok 10

9. Zeleninka v záhradke, polievka v hrnci

Motivačná stratégia: Posadáme si s deťmi do kruhu. Do stredu kruhu postavíme prinesený hrniec. Opýtame sa detí, na čo všetko môžeme takýto hrniec použiť a čo všetko v ňom môžeme uvariť. Nabádame ich, aby uhádli, ako sa volá jedlo, v ktorom je veľa zeleniny a rezancov. (zeleninová polievka). Ďalej sa ich opýtame, aká zelenina môže byť v polievke a kde takáto zelenina rastie. Potom ich oboznámime s tým, že aj my sa ideme teraz presunúť do zeleninovej záhradky, aby sme si aj my mohli uvariť takúto chutnú a zdravú polievku.

Počet detí, s ktorými bola hra realizovaná: 16

Oblasť rozvoja: Deti si pri tejto hre okrem vokálnych a pohybových schopností rozvíjali aj slovnú zásobu, konkrétne z oblasti zeleniny, varenia, zdravej výživy, upevňovali si poznatky o jednotlivých druhoch zeleniny podľa ich vonkajších znakov.

Odhadovaný čas trvania hry: 24 minút

Výkonový štandard: U1 Spieva jednoduché piesne a riekanky v rozsahu kvarty v ambite od e1 – a1, vokálne dialogické hry na ozvenu.

Výchovno-vzdelávací cieľ: Spievať pieseň o zeleninke s postupným pridávaním pohybových prvkov.

Pomôcky a materiály potrebné k realizácii hry: vytlačené a zalaminované obrázky zeleniny, ktorá sa spomína v piesni, hrniec na polievku, rytmické hudobné nástroje

Priebeh hry: Hru s deťmi opäť realizujeme v kruhovom usporiadaní. Do stredu kruhu umiestnime malý hrniec, v ktorom sú zalaminované obrázky zeleniny spomínajúce sa v piesni (mrkva, reďkovka, cibuľa, cesnak, kukurica, hrášok, kapusta, kaleráb). Opýtame sa detí, či vedia, aká je to zelenina. Ukazujeme im obrázky zeleniny po jednom a deti sa snažia pomenovávať jednotlivé druhy zeleniny. Povieme si, že je dobré jesť veľa zeleniny, ale aj ovocia, aby sme boli zdraví. Spomenieme aj to, čo si môžeme zo zeleniny pripraviť (polievka, šalát a podobne). S deťmi si zaspievame pieseň o tejto zelenine. Všetci sa postavíme. Spievame pieseň po veršoch a deti opakujú po nás – imitačná metóda. Postupne spolu so spevom pridávame aj jednotlivé pohyby tela. Ukazujeme im vždy aj obrázok zeleniny, o ktorej spievame, následne hodíme obrázok do hrnca. Umiestnime do kruhu rytmické hudobné nástroje. Deťom povieme, že si ideme zaspievať teraz pieseň aj s použitím hudobných nástrojov, takže si každé dieťa zoberie jeden rytmický hudobný nástroj a sadne si späť na koberec. Učiteľka udáva rytmus prostredníctvom ozembucha alebo iného rytmického nástroja. Pieseň si takto s hudobnými nástrojmi zaspievame viackrát s tým, že si deti medzitým môžu vymeniť hudobné nástroje, aby si vyskúšali aj iné.

Text piesne Zeleninka s pohybovými prvkami:

Refrén: /:V našej malej záhradke rastie zeleninka:/

(kráčanie do kruhu)

1. Rastie tam aj mrkvička, dá nám zdravé očičká

(vyzdvihnutie mrkvičky, uloženie do hrnca, ukázanie na oči prstami)

a pani reďkvička červené má líčka.

(vyzdvihnutie reďkvičky, uloženie do hrnca, počúvanie si líčok dlaňami)

2. Cibuľa je bohatá, má sukničky zo zlata

(vyzdvihnutie cibule, uloženie do hrnca, počúvanie prstami oboch rúk, potrasenie imaginárnymi sukničkami)

a cesnak, veľký pán, nikdy nie je sám.

(vyzdvihnutie cesnaku, uloženie do hrnca, ukázanie rukami na ostatné deti)

3. Kukurička sladká je, ona sa na nás smeje,

(vyzdvihnutie kukurice, uloženie do hrnca, úsmev na ostatných)

hrášok však malý je, u mamky sa skryje.

(vyzdvihnutie hrášku, uloženie do hrnca, znázornenie malej veľkosti hrášku rukou, schovanie do vrečka)

4. Kapustička tučná je, z nej sa dobre príberie,

(vyzdvihnutie kapusty, uloženie do hrnca, znázornenie tučnej kapusty rukami a ukázanie rukami na brucho)

kaleráb je guľka, ten sa dobre chrumká.

(vyzdvihnutie kalerábu, uloženie do hrnca, znázornenie guľky rukami, znázornenie chrumkania kalerábu ústami)

Reflexia hry: Deti už väčšinu zeleniny poznali, len niektoré názvy boli pre nich ťažšie, ako napríklad kaleráb. Všimli sme si, že sa veľmi potešili myšlienke varenia polievky a chceli sa zapájať pridávaním zeleniny – obrázkov do hrnca. Deťom sa najviac páčila hra na rytmické hudobné nástroje, ako sme sa o tom presvedčili aj v predchádzajúcich hrách.

Limity hry a odporúčania do praxe: Keďže deti nepoznali slová piesne Zeleninka, bolo to pre nich ešte nové, tak by sme do budúcnosti pri väčšom časovom priestore v prvom rade sústredili pozornosť na nácvik slov a melódie piesne, keďže sa jedná o pomerne dlhú pieseň. Odporúčame pri nácviku piesne, ak je to možné, využiť aj klavírny sprievod.

Zdroj hry: vlastné spracovanie

Zdroj piesne a notového zápisu: Príloha 2, Obrázok 11

Okruh: Keď sa vypravíme do ríše vody

10. Pestrofarebné akvárium

Motivačná stratégia: Ešte pred začatím hry deti motivujeme obrázkom alebo krátkym videom o akváriu. Krátko sa porozprávame o tom, aké živočíchky a ryby môžu v akváriu žiť, čo všetko

sa ešte v akváriu nachádza a či už videli také akvárium s rybami. Napokon im povieme, že sa aj my teraz zahráme na takéto akvárium a na rybky v ňom.

Počet detí, s ktorými bola hra realizovaná: 13

Oblasť rozvoja: Táto hra rozvíja najmä perцепčné schopnosti dieťaťa – vnímanie hudby, inštrumentálnej skladby, ale aj pohybové, zmysel pre rytmus, deti sa majú pohybovať podľa melódie a rytmu piesne. Zároveň sa deti oboznamujú s vodným svetom, aké živočíchy tam žijú, aký je ich spôsob života, čím sa vyznačujú a rozširujú si tak svoju slovnú zásobu.

Odhadovaný čas trvania hry: 22 minút

Výkonový štandard: U1 Vyjadri pohybom obsah a charakter piesne a riekanky.

Výchovno-vzdelávací cieľ: Pohybom vyjadriť obsah inštrumentálnej skladby, reagovať pohybom na zmeny počas počúvania skladby.

Pomôcky a materiály potrebné k realizácii hry: šatky a šály rôznych druhov a farieb – pre každé dieťa jedna, aby tie šatky neboli príliš dlhé a veľké, kvôli bezpečnosti detí, video o akváriu spustené z počítača

Priebeh hry: Po krátkej motivácii formou videa o akváriu a rozhovore v kruhu každé dieťa dostane jednu šatku. Deťom pomôžeme prehodiť si šatku cez plecia, pričom ju musia držať oboma rukami, znázorňujúc tak plutvy ryby. Následne ukážeme deťom ešte niekoľko pohybov, ktoré budeme počas hry využívať: 1. keď sa rybky boja, schovávajú sa, prikrčia sa k zemi, aby im nebolo vidno oči, 2. keď sú rybky hladné, najedia sa: otváranie úst a imitácia pomalého prehĺtania, pomáhanie si rukami – plutvami, 3. keď sa rybky tešia, hýbu plutvami rýchlejšie, 4. keď sa rybky hrajú, chodia – plávajú spolu do kruhu. Deťom pustíme skladbu a ukážeme im, ako majú voľne plávať po miestnosti ako rybky. Deti počúvajú inštrumentálnu skladbu od Camille Saint-Saënsa názvom Aquarium a voľne "plávajú" po miestnosti. Počas skladby hovoríme jednotlivé činnosti, rybky sa niečoho zľakli – schovávajú sa, rybky sú hladné – najedia sa, rybky sú šťastné – hýbu rýchlo plutvami, rybky sa spolu hrajú – plávajú do kruhu. Tieto činnosti rybiek rozprávame formou krátkeho príbehu, pričom činnosti striedame aj opakujeme.

Reflexia hry: Deťom sme priniesli nakreslenú rybu na papieri formátu A4. Ich úlohou bolo nakresliť na rybu kruh, oblúk – šupinu. Deti však začali rybu vyfarbovať, avšak každý, komu sa hra páčila, mal nakresliť kruh na telo ryby - šupinu a komu sa veľmi nepáčila, tak do vody okolo nej. Všetky deti povedali, že sa im hra páčila, tak začali rybu vyfarbovať.

Limity hry a odporúčania do praxe: Jediný limit hry bol, že niektoré šatky, ktoré sme priniesli, boli príliš dlhé, a aj keď sme ich deťom omotali okolo pliec a rúk, tak im počas hry padali, museli sme im ich naprávať, čo narúšalo realizáciu hry, takže do budúcnosti by sme

priniesli iba kratšie šatky, s ktorými taký problém nebol alebo by sme hru realizovali bez použitia akéhokoľvek náčinia.

Čo sa týka reflexie, tak do budúcnosti by sme určite zvolili väčší formát papiera ako A4 a namiesto fixiek pečiatky, pretože deti namiesto toho, aby nakreslili na rybu iba kruh-šupinu, tak začali rybu vyfarbovať a s pečiatkami by to bolo pre nich jednoduchšie a zrozumiteľnejšie.

Zdroj hry: vlastné spracovanie

Zdroj piesne: Camille Saint-Saëns: Aquarium: <https://www.youtube.com/watch?v=YVpl-RNzdE4>

4 DISKUSIA

Hra je významnou a neoddeliteľnou súčasťou detského sveta. V hre sa dieťa rozvíja, hravou formou sa dozvedá nové informácie, získava nové skúsenosti, prostredníctvom hry dieťa spoznáva svoje silné aj slabšie stránky. Hra v dieťati zapaluje túžbu po poznaní, objavovaní sveta vôkol neho. Sú to práve hudba a pohyb, ktoré intenzívne sprevádzajú hry detí už od útleho detstva. Spontánnosť detských reakcií na rôzne hudobné podnety, hravá improvizácia, experimentovanie s predmetmi, ktoré ich obklopujú, to sú spôsoby, ktorými deti objavujú svoju hudobnosť. A preto je dôležité deťom poskytnúť dostatok podnetov na tvorivú hudobno-pohybovú činnosť. Úlohou rodiča a pedagóga je byť láskavým usmerňovateľom detského hudobného bádania a rozvoja.

Na všetky vyššie spomínané fakty sme sa v našej práci snažili poukazovať, prinášajúc rôzne pohľady slovenských aj zahraničných autorov. Vyzdvihli sme teórie vývinu 2-3-ročných detí od najznámejších psychológov, špeciálne vynímajúc hudobnú a pohybovú zložku detského vývinu. Uviedli sme, ako sú zafinované hudobno-pohybové činnosti v jednotlivých pedagogických dokumentoch a metodikách hudobnej výchovy pre predprimárne vzdelávanie. Zdôraznili sme, aký pozitívny vplyv majú hudobno-pohybové hry na všestranný rozvoj a emocionálne prežívanie detí, vychádzajúc zo zahraničných publikácií a výskumov. Pozornosť sme sústredili aj na to, ako u detí rozvíjať hudobno-pohybovú tvorivosť správnym spôsobom, aby nedošlo k jej utlmeniu, stagnácii.

Metodiky hudobnej výchovy, ako aj zborníky hier od rôznych autorov nám boli inšpiráciou pri vytvorení vlastného zborníka hudobno-pohybových hier, ktorý sme vytvárali so zreteľom na schopnosti a potreby 2-3-ročných detí v predprimárnom vzdelávaní. V zborníku sme navrhli 20 hudobno-pohybových hier zameraných na rozvoj týchto najmenších detí vzdelávaných v materských školách. Desať z nich bolo zrealizovaných v praxi s 2-3-ročnými deťmi. Našou hlavnou výskumnou metódou bola metóda pozorovania a metóda didaktickej hry. Pri jednotlivých hudobno-pohybových hrách sme pozorovali reakcie detí, ich emocionálne prežívanie, ako dokážu porozumieť pokynom hry, do akej miery je pre nich náročný nácvik novej, neznámej piesne a či bola pre nich hra dostatočne pútavá, ale aj zrozumiteľná a obohacujúca. Kládli sme dôraz na to, aby hra predchádzala dostatočne dlhá motivácia, vtiahnutie do témy hry aj primeraná hlasová, dychová i rytmická rozcvička. Zároveň sme však dávali pozor na to, aby napokon realizácia samotnej hry nebola pre deti až príliš zdĺhavá, aby neprestávali strácať pozornosť a vydržali čo najdlhšiu dobu pri tvorivej hudobno-pohybovej činnosti. Ďalší prvok, ktorý sme zohľadňovali pri realizácii hier s deťmi, bolo použitie

vhodného náčinia, materiálov a pomôcok, najmä, aby boli pre deti bezpečné, zaujímavé a z didaktického hľadiska ich použitie obohacujúce a aktivizujúce.

Ukázalo sa, že väčšina hier z nášho zborníka sa v praxi s najmladšími deťmi v materskej škole osvedčila. Deti vykazovali očividné známky radosti, nadšenia, no nácvik nových piesní použitých v hrách pre nich bol niekedy náročný, vyžadoval by si omnoho väčšiu časovú dotáciu. Motivácie, ktoré sme zvolili, deti dokázali zaujať, aj pokyny boli pre deti podávané zrozumiteľne, no niekedy bola realizácia hry prídlhá a deti postupne strácali pozornosť. V tom čase bola veľmi nápomocnou krátka riekanka alebo pieseň, ktorú deti už poznali, aby opäť sústredili svoju pozornosť. Ako najzaujímavejšie sa pre deti javili hry, kde boli využívané rytmické hudobné nástroje a rôzne náčinie. Najnáročnejšími boli hry, v ktorých sa vyskytovali úplne nové, neznáme hudobné aj pohybové prvky, ale aj hry, ktoré zahŕňali viacero pravidiel, viac pohybových zmien a deti boli z toho zmätené, takže bolo potrebné zvoliť jednoduchší variant hry.

V našom zborníku sa takmer pri každej hre objavili väčšie či menšie limity, pri niektorých z nich sa nám podarilo hneď intervenovať, iné sú predmetom zmeny pri budúcich realizáciách. Ako sme však už spomínali vyššie, za najväčší limitujúci faktor považujeme čas pri realizácii hier, ktorý bol obmedzený na 15 – 20 , maximálne 30 minút na jednu hru, v rámci ktorého bolo náročné stihnúť s deťmi motiváciu, rozcvičku, nácvik piesne aj pohybových prvkov, samotnú realizáciu aj reflexiu danej hry. Niektoré z hier by si vyžadovali časový priestor trvajúci aj niekoľko dní, aby sa deti mali možnosť oboznámiť s novými prvkami hudobnými aj pohybovými. Ako limit vnímame aj teoretické poňatie problematiky zo zahraničných zdrojov, ktoré bolo náročné na spracovanie kvôli horšej dostupnosti hodnoverných zdrojov, ale aj ich niekedy problematickému prekladu.

Za hlavný prínos práce pokladáme vytvorenie zborníka hudobno-pohybových hier pre najmladšie deti vzdelávané v materských školách. Ďalším prínosom práce je rozšírenie poznatkov z danej problematiky aj o názory a tvrdenia rôznych zahraničných autorov. Čo sa týka našich odporúčaní do praxe, tak navrhujeme, aby pre deti vo veku 2-3 rokov boli zaradované v rámci hudobnej výchovy hry, v ktorých sa vo veľkej miere využívajú rytmické hudobné nástroje, ale aj iné náčinie. Pri prvej realizácii hry zvoliť čo možno najjednoduchšiu variantu, neskôr hru modifikovať. Ak je to možné, využívať hru na hudobnom nástroji (klavír) v hudobnej edukácii detí. Nechať deti pri hrách aj improvizovať, tvoriť a vymýšľať nové prvky. Pri realizácii hier formulovať jasné a stručné pokyny, aby neboli pokyny dlhé a nebolo ich príliš veľa.

Naša práca je súčasťou podporného materiálu pre skvalitnenie podmienok výchovy a vzdelávania 2-ročných detí v materských školách. Môže byť teda vhodným materiálom pre učiteľov v predprimárnom vzdelávaní, ktorí pracujú s najmladšími deťmi v materskej škole. Veríme, že bude prínosom rovnako tak pre pedagógov, ako aj pre deti.

ZÁVER

Naša práca sa zaoberala problematikou hudobno-pohybových hier pre 2-3-ročné deti v predprimárnom vzdelávaní. V teoretickej časti sme sa zamerali na analýzu teórií vývinu v období od druhého do tretieho roku života dieťaťa, ale osobitne sme spomenuli hudobný a pohybový vývin dieťaťa. Nahliadli sme do základných pedagogických dokumentov, aby sme zistili, ako je v nich definovaná hudobno-pohybová výchova a hudobno-pohybové činnosti, hry. Prácu sme doplnili tvrdeniami autorov zahraničných metodík a vyzdvihli sme aj niekoľko výskumov, ktoré sa zaoberali tým, aký vplyv majú hudobno-pohybové hry na deti v ranom veku. Zdôraznili sme dôležitosť rozvíjania hudobno-pohybovej tvorivosti u detí. Vyzdvihli sme význam hry v živote dieťaťa a zdefinovali sme pojem hudobno-pohybové hry, popísali sme aj ich klasifikáciu.

V metodickej časti sme navrhli a zostavili sadu 20 hudobno-pohybových hier (zborník) určených pre vzdelávanie 2-3-ročných detí v materských školách, z ktorých bolo 10 hier realizovaných v praxi predprimárneho vzdelávania s najmladšími deťmi. Zistili sme, že nami zostavené hudobno-pohybové hry sú vhodné a zvládnuteľné pre deti vo veku 2-3 rokov, avšak niektoré z nich mali určité limity, ktoré sme identifikovali, popísali a na základe toho navrhli odporúčania do praxe pri ďalších realizáciách konkrétnych hier.

Práca má slúžiť ako podporný materiál pre súčasných aj budúcich pedagógov pri práci s deťmi vo veku 2-3 rokov, ktorého je v súčasnosti stále nedostatok.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

Adaptácie výkonových štandardov. Metodický materiál k plánovaniu výchovno-vzdelávacej činnosti v materských školách. (2016). Štátny pedagogický ústav.

https://www.statpedu.sk/files/sk/svp/zavadzanie-isvp-ms-zs-gym/materska-skola/adaptacie_komplet_revizia_2016.pdf

Adzimová, L. (2014). *Stimulácia tvorivosti detí predškolského veku v hudobno-pohybových a tanečných hrách*. Metodicko-pedagogické centrum. <https://archiv.mpc-edu.sk/sites/default/files/projekty/vystup/adzimova.pdf>

Bačíková, M. & Janovská, A. (2018). *Základy metodológie pedagogicko-psychologického výskumu: Sprievodca pre študentov učiteľstva*. Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach: ŠafárikPress. <https://unibook.upjs.sk/img/cms/2018/ff/zaklady-metodologie-ped-psych-vyskumu-web.pdf>

Balcárová, B. (2017). *Hudobná rozprávka v predprimárnej edukácii*. Prešovská Univerzita v Prešove.

<https://www.pulib.sk/web/pdf/web/viewer.html?file=/web/kniznica/elpub/dokument/Balcarova1/subor/9788055519241.pdf>

Baranová, E. (2009). *Hudobno-pohybová výchova v predškolskom a mladšom školskom veku*. Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici: Pedagogická fakulta.

Cakirpaloglu, P. (2012). *Úvod do psychologie osobnosti*. (pp. 201-227). Grada Publishing.

Dechtárová, M. (2014). *Využitie didaktických hier pri fixácii prebraného učiva*. Metodicko-pedagogické centrum. https://archiv.mpc-edu.sk/sites/default/files/projekty/vystup/7_ops_dechtarova_miroslava_-_vyuzitie_didaktickyh_hier_pri_fixacii_prebraneho_uciva.pdf

Derevjaníková, A. (2016). *Hudobná výchova: Metodická príručka k vzdelávacej oblasti Umenie a kultúra Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách*. Štátny pedagogický ústav. https://www.statpedu.sk/files/sk/metodicky-portal/metodicke-podnety/ppv_zrevidovane_hudobna_vychova_na_zverejnenie.pdf

Derevjaníková, A. & Dzurilla, M. (2014). *Hudobná výchova v predprimárnej edukácii*. Metodicko-pedagogické centrum. https://archiv.mpc-edu.sk/sites/default/files/projekty/vystup/derevjanikova_dzurilla_0.pdf

Erikson, E. H., (1999). *Životní cyklus rozšířený a dokončený*. In P. Cakirpaloglu. *Úvod do psychologie osobnosti*. (pp. 201-227). Grada Publishing.

Garrison, B. (2013). *Integrating music and movement into an early childhood education curriculum: A creative project submitted to the graduate school in partial fulfillment of the requirements for the degree master of arts*. Ball state university, Muncie, Indiana.
<https://cardinalscholar.bsu.edu/server/api/core/bitstreams/92ddbda5-2d74-426f-b97a-a14d7f765db5/content>

Gavora, P., et al. 2010. *Elektronická učebnica pedagogického výskumu*. Univerzita Komenského v Bratislave. <http://www.e-metodologia.fedu.uniba.sk/>

Grigel'ová, I. (2014). *Hra a hračka ako podporný činiteľ v predprimárnej edukácii*. Metodicko-pedagogické centrum. https://mpc-edu.sk/sites/default/files/projekty/vystup/grigelova_2.pdf

Guziová, K. (1999). *Program výchovy a vzdelávania detí v materských školách*. Ministerstvo školstva Slovenskej republiky. https://www.statpedu.sk/files/articles/dokumenty/ucebnice-metodiky-publikacie/program_vychovy_materske_skoly.pdf

Hendl, J. (2008). *Kvalitatívni výzkum*. In M. Bačíková & A. Janovská. *Základy metodológie pedagogicko-psychologického výskumu: Sprievodca pre študentov učiteľstva*. (p. 118). Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach: ŠafárikPress.
<https://unibook.upjs.sk/img/cms/2018/ff/zaklady-metodologie-ped-psych-vyskumu-web.pdf>

Hudáková, J. (2008). *Psychofyziologická príprava speváka v detskom speváckom zbore*. [Príspevok na konferencii]: In L. Kaščáková. (2011). *Rozvoj hudobnosti detí predškolského veku v podmienkach školskej a rodinnej výchovy Teorie a praxe hudební výchovy II, Sborník příspěvků z konference českých a slovenských doktorandů a pedagogů hudebního vzdělávání v Praze v roce 2011*. (pp. 90-93).
<https://www.czechcoordinatoreas.eu/DOCS/Text%20Teorie%20a%20praxe%20Hv%20II%20-%20Praha%202011.pdf>

Chalabuzarj, P., V. & Popov, V., S. (2000). *Teória a metodika hudobnej výchovy*. 2th ed. Vydavateľstvo Laň.

Jacutko, A., V. (2018). *Metodika hudobnej výchovy*. Mahil'ov: Mahil'ovská štátna univerzita A. A. Kulešova.

Jurkovič, P. (2012). *Od výkřiku k písničce*. Portál.

Kaščíková, L. (2011). *Rozvoj hudobnosti detí predškolského veku v podmienkach školskej a rodinnej výchovy* *Teorie a praxe hudební výchovy II, Sborník příspěvků z konference českých a slovenských doktorandů a pedagogů hudebního vzdělávání v Praze v roce 2011*. (pp.90-93). Univerzita Karlova v Praze. Pedagogická fakulta. Katedra hudobnej výchovy.
<https://www.czechcoordinator.eu/DOCS/Text%20Teorie%20a%20praxe%20Hv%20II%20-%20Praha%202011.pdf>

Kodejška, M. & Váňová, H. (1989). *Hudební výchova dětí předškolního věku I.: Hudební schopnosti*. Štátné pedagogické nakladateľstvo v Prahe.

Kodejška, M. (1991). *Hudební výchova dětí předškolního věku II.: Hudební prostředí v rodině a mateřské škole*. Univerzita Karlova v Prahe.

Končeková, L. (2007). *Vývinová psychológia*. 2th ed. Vydavateľstvo Michala Vaška v Prešove.

Kopinová, L. et al. (2004). *Piesne, hry a riekanky detí predškolského veku pre stredné pedagogické školy, pedagogické a sociálne akadémie, pedagogické a kultúrne akadémie* (1. časť, Jar – Leto). 2th ed. Slovenské pedagogické nakladateľstvo - Mladé letá.

Králová, E. & Kolodziejcki, M. (2016). *Music and movement activities for preschool children as an incentive to foster relationships and the expression of movement: Artykuly naukowe (Scientific articles)*, 3(41), 185-205.
<https://czasopisma.ignatianum.edu.pl/eetp/article/view/656/746>

Kurková, L. et al. (1989). *Hudebně pohybové hry v mateřské škole*. Štátné pedagogické nakladateľstvo v Prahe.

Mastnak, W. (1994) *Zmysly – umenie – život*. In I. Grigel'ová. *Hra a hračka ako podporný činiteľ v predprimárnej edukácii*. (p. 8). Metodicko-pedagogické centrum. https://mpc-edu.sk/sites/default/files/projekty/vystup/grigelova_2.pdf

Mišurcová, V. et al. (1965). *Hudebně pohybová výchova dětí předškolního věku*. Štátné pedagogické nakladateľstvo v Prahe.

Ondrejka, K. & Remišovský, J. (1972). *Rytmika a ľudové tance*. In D. Michálková. (2002). *Det'ské piesne a hry so spevom*. (p. 9). Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici.

Opravilová, E. (1988). *Dieťa sa hrá a spoznáva svet*. In M. Schneiderová. *Hudba – hra – deti*. (p. 37). Súzvuk.

Páczerová, K. et al. (2013). *Spevník V našej škôlke*. INFRA Slovakia.

Piaget J. & Inhelderová, B. (2000). *Psychologie dítěte*. 2th ed. Portál.

Popova, N., S. (2017). *Vplyv hudobno-pohybových aktivít v materskej škole na emocionálne prežívanie 2-3-ročných detí*. Bakalárska práca. Sibírska federálna univerzita. Ústav pedagogiky psychológie a sociológie. Katedra všeobecnej a sociálnej pedagogiky. https://elib.sfu-kras.ru/bitstream/handle/2311/34918/popova_2.pdf?sequence

Prucha, J., et al. (2009). *Pedagogický slovník*. In M. Dechtárová. *Využitie didaktických hier pri fixácii prebraného učiva*. (p. 7). Metodicko-pedagogické centrum.

Sakalpasak. W. & Halathaingam, W. (2019). *Music and movement activity for early childhood*. *Vajira Medical Journal*, 63(3), 203-208. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/VMED/article/view/211742/146689>

Sarrazin, N. (2016). *Music and the child*. College at the Brockport: Open Suny. <https://milnepublishing.geneseo.edu/music-and-the-child/>

Schneiderová, M. (2001). *Hudba – hra – deti*. Súzvuk.

Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách. (2016). Štátny pedagogický ústav. https://www.statpedu.sk/files/articles/nove_dokumenty/statny-vzdelavaci-program/svp_materske_skoly_2016-17780_27322_1-10a0_6jul2016.pdf

Vágnerová, M. (2000). *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. In L. Končecová. *Vývinová psychológia*. (p. 86). Vydavateľstvo Michala Vaška v Prešove.

Váňová, H. (1984). *Pěvecká tvořivost na základní škole*. In M. Kodejška & H. Váňová. *Hudební výchova dětí předškolního věku I.: Hudební schopnosti*. (pp. 60-61). Štátne pedagogické nakladateľstvo v Prahe.

Zacharová, Jursová, Z. (2021). *Od narodenia po maturitu. Poznatky vývinovej psychológie v kontexte vzdelávania*. Pedagogická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave. Katedra psychológie a patopsychológie. https://havava.sk/wp-content/uploads/2023/01/Ucebница_Vyvinova_Psychologia_Jursova_Zacharova-1.pdf

PRÍLOHA 1: Obrazový materiál

Obrázok 1 Pomôcka (slniečko)

Zdroj: vlastná fotografia

Obrázok 2 Elementárne rytmické hudobné nástroje

Zdroj: vlastná fotografia

Obrázok 3 Ozembuch, lesný škriatok Klementín

Zdroj: vlastná fotografia

Obrázok 4 Farebné kvety z krepového papiera

Zdroj: vlastná fotografia

PRÍLOHA 2: Notový materiál

Obrázok 5 Notový zápis piesne Zázračný zverinec

Zázračný zverinec

Anna Klányiová

C C F C C C C

Záz - rač - ný zve - ri - nec v škôl - ke my má - me, spo - loč - ne ja - sá - me,

F C C C C F C G C

spo - lu sa hrá - me. Zvie - ra tá, zvie - ra - tá z kaž - dé - ho dru - hu, zos - taň - te

C C C G

už s na - mi tu v na - šom kru - hu.

Zdroj: vlastné spracovanie

Obrázok 6 Notový zápis piesne Zajačik ušiačik

Zajačik – ušiačik

Veselo slovenská ľudová

1. Za - ja - čik, do le - sa, u - šia - čik, do le - sa,
ho - pi, cu - pi do le - sa. Ho - pi, cu - pi, do le - sa.

Návrh na sprievod

2. Zajačik, utekaj, ušiačik, utekaj...
3. Zajačik, umy sa, ušiačik, umy sa...
4. Zajačik, utri sa, ušiačik, utri sa...
5. Zajačik, učeš sa, ušiačik, učeš sa...
6. Zajačik, poskoč si, ušiačik, poskoč si...
7. Zajačik, čupni si, ušiačik, čupni si...
8. Zajačik, obzri sa, ušiačik, obzri sa...
9. Zajačik, do lesa, ušiačik, do lesa...

Zdroj: Kopinová, Ľ. a kol. (2004). Piesne, hry a riekanky detí predškolského veku. 1. časť.
SPN Mladé letá. s. 78

Obrázok 7 Notový zápis piesne Jar k nám prišla

Jar k nám prišla

hudba a slová Mária Števková

Jar k nám pri - šla, zvon - ček zvo - ní, na lú - ke je tí - síc vô - ní.

triangel

Zdroj: Kopinová, Ľ. a kol. (2004). Piesne, hry a riekanky detí predškolského veku. 1. časť.
SPN Mladé letá. s. 19

Obrázok 8 Notový zápis piesne Medved'ku, daj labku

Medved'ku, daj labku

Pomaly *slovenská ľudová*

The musical score is arranged in four systems. The first system is for the vocal line (treble clef, 4/4 time) with lyrics: "1. Med-ved' - ku, daj lab - ku, pôj - de - me na svad - bu." Above the staff are chords: C, G6, C, C, G6, C, C, G6, C, C, G6, C. Below the staff is the tamburína accompaniment (percussion clef, 4/4 time). The second system is for the triangel accompaniment (treble clef, 2/4 time) with lyrics: "Med - ve - di - ca rá - no vsta - la a mac - ka si vy - krú - ca - la." Above the staff are chords: C, G6, C. Below the staff is the triangel accompaniment (percussion clef, 2/4 time). The third system is for the vocal line (treble clef, 4/4 time) with lyrics: "Med - ved' - ku, daj lab - ku, pôj - de - me na svad - bu." Above the staff are chords: C, G6, C, C, G6, C, C, G6, C. Below the staff is the tamburína accompaniment (percussion clef, 4/4 time). The fourth system is for the bass line (bass clef, 4/4 time) with lyrics: "Med - ved' - ku, daj lab - ku, pôj - de - me na svad - bu." Above the staff are chords: C, G6, C, C, G6. Below the staff is the bass line.

tamburína

triangel

tamburína

Návrh na sprievod

2. Medvedku, daj labku,
pôjdeme na svadbu.
Medviedatá tancovali,
až kožušky potrhali.
Medvedku, daj labku...

Zdroj: Kopinová, E. a kol. (2004). Piesne, hry a riekanky detí predškolského veku. 1. časť.

SPN Mladé letá. s. 124 – 125

Obrázok 9 Notový zápis piesne Pozdrav pre slniečko

Pozdrav pre slniečko

Anna Klányiová

Vi - taj, vi - taj sl - nieč - ko,   zoh - rej - že nám   sr - dieč - ko.   Te - ší - me sa,

že si vyš - lo,   spo - za hór ku   nám zas priš - lo.   Po - lás - kaj nás   lúč - mi tep - la,

do iz - biet - ky   daj nám svet - la.   Vša - de zas - vieť   tmu vy - žeň,   nech má - me zas

krás - ny deň.

Zdroj: vlastné spracovanie

Obrázok 11 Notový zápis piesne Zeleninka

ZELENINKA

Martina Ďurinová

Andante

V na-šej ma - lej zá - hrad - ke ras - tie ze - le - nin - ka.

Ras - tie tam i mr - kvi - čka, dá nám zdra - vé o - čič - ká,

a pa - ni red - kvi - čka čer - ve - né má líč - ka.

Zdroj: Páczerová, K. a kol. (2013). Spevník V našej škôlke. INFRA Slovakia. s. 24

PRÍLOHA 3: Ďalšie hudobno-pohybové hry zo zborníka

Okruh: Keď spoznáваме zvieratá

1. Zvieracie mláďatá a ich zvuky

Motivačná stratégia: Spolu s deťmi počúvame a spievame pieseň Daj mi ruku, pritom prechádzame po triede a ukazujeme deťom obrázky zvierat s ich mláďatami. Deti počúvajú zvuky zvierat, ktoré sa spomínajú v piesni a hádajú, ktoré zviera môže vydávať taký zvuk, pomôckou im budú obrázky jednotlivých zvierat, ktoré budú rozmiestnené po triede.

Oblasť rozvoja: Dieťa si okrem vokálnych a pohybových zručností pri hre rozvíja slovnú zásobu, ako aj znalosti o znakoch jednotlivých zvierat, čím sa odlišujú, čo majú spoločné, aké zvuky vydávajú.

Odhadovaný čas trvania hry: 15 – 20 minút

Výkonový štandard: U1 Spieva jednoduché piesne a riekanky v rozsahu kvarty v ambite od e1 – a1, vokálne dialogické hry na ozvenu.

Výchovno-vzdelávací cieľ: Spievať pieseň o zvieratách, imitovať hlasom zvuky okolitého sveta – zvierat, ktoré sú okolo nás.

Pomôcky a materiály potrebné k realizácii hry: zalaminované obrázky zvierat a zvieracích mláďat, ktoré sa v piesni spomínajú

Dychová rozevička: Predstavíme si, že hladkáme šteniatko, jemne a pomaly po hebkej srsti – hlboký nádych nosom, výdych ústami. Pomáhame mačiatku zísť dole zo stromu, berieme ho na ruky – nádych nosom, položíme ho do trávy – výdych ústami. Vyberáme z nádoby zrno – nádych nosom, sypeme ho kuriatkam, káčatkám a húsatkám – výdych ústami. Ideme s teliatkom na lúku, kráčame pomaly – prvý krok – nádych nosom, druhý krok – výdych ústami.

Hlasová rozevička: Napodobňujeme zvuky zvierat a ich mláďat. Najskôr jemne, tichšie, zvieratko je ospalé, unavené, potom polohlasne a napokon najhlasnejšie, nástojčivo, zvieratko je hladné, pýta si pozornosť. Mačiatko – MŇAU, Šteniatko – HAV, Káčatko – KAČ, Húsatko – GÁ, Teliatko – MÚ.

Priebeh hry: Najskôr s deťmi realizujeme dychovú a hlasovú rozevičku, potom nasleduje nácvik piesne imitačnou metódou, kedy môžeme využiť aj nahrávku piesne. Až keď majú deti dostatočne osvojené slová piesne, tak môžeme prejsť k samotnej realizácii hry. Prechádzame sa s deťmi po triede spievajúc pieseň Daj mi ruku a držiac sa za ruky. V triede sú rozmiestnené obrázky jednotlivých zvierat, zvieratá s deťmi pomenovávame, povieme zvuk, aký zviera vydáva a pokračujeme v prechádzke ďalej. Takto za pohybu a spievania prejdeme celou triedou a pomenujeme si všetky zvieratá aj zvieracie mláďatá.

Reflexia hry: O akých zvieratách sme spievali v piesni? Vedeli ste pomenovať všetky zvieratá a ich mláďatá? Ktoré zviera ste predtým nepoznali? Poznali ste túto pieseň už predtým?

Zdroj hry: vlastné spracovanie

Zdroj piesne: Spievankovo: Daj mi ruku:

https://www.youtube.com/watch?v=svlxAW_Rq7Y

2. Dobrodružstvo v Afrike

Motivačná stratégia: Deti motivujeme krátkym príbehom o zvieratách z Afriky, počas rozprávania manipulujeme aj s plyšovými zvieratami (opica, slon, ťava), ktorých pohybmi dopĺňame svoje rozprávanie. Deťom povieme, že aj my sa teraz presunieme do Afriky, kde takéto zvieratá majú svoj domov.

Oblasť rozvoja: Dieťa si pri hre osvojuje pohybové zručnosti – hýbať sa do rytmu piesne. Okrem toho sa u dieťaťa rozvíja slovná zásoba a schopnosť reagovať na určitý podnet (slovo), na základe ktorého dieťa vykoná určitý pohyb, deti sa tak učia osvojiť si jednoduché pravidlá v hre.

Odhadovaný čas trvania hry: 15 – 20 minút

Výkonový štandard: U1 Vie imitovať pohyb v hudobno-pohybových hrách so spevom.

Výchovno-vzdelávací cieľ: Tvorit' počas počúvania hudby vlastné pohybové vyjadrenie, dodržiavať pravidlo v hudobno-pohybovej hre.

Pomôcky a materiály potrebné k realizácii hry: hudobná nahrávka krátkych úsekov o zvieratách z džungle (**opica:** <https://www.youtube.com/watch?v=x-dvXiNPrHs> – od 0,11 – 1,29, **slon** https://www.youtube.com/watch?v=zh_Wb48Tgso – od 0,11 – 1,11, **ťava:** <https://www.youtube.com/watch?v=CKhKA1py2gI> od začiatku do 1,44), plyšové zvieratá opica, slon a ťava

Pribeh hry: Vyrozprávame deťom krátky príbeh o zvieratách v Afrike, o tom, ako sa im tam žije, pričom využívame manipuláciu s plyšovými zvieratami. Deti oboznámime s tým, že sa preniesieme teraz aj my do Afriky, vypočujeme si pesničky o niektorých zvieratách – o opici, slonovi a ťave a zatancujeme si s nimi. Deti môžu tancovať voľne, ale ešte vopred ich oboznámime, že keď sa vyskytne v piesni určité slovo (opica, slon alebo ťava), tak majú vykonať určitý pohyb všetci naraz. Počas piesní im to budeme pripomínať tým, že daný pohyb vykonáme aj my.

Opica: tlesknutie, **Slon:** výskok, **Ťava:** drep

Príbeh o zvieratách z Afriky: V ďalekej Afrike žili spolu opica, slon a ťava. Boli dobrými kamarátmi, často sa spolu prechádzali a zhovárali. Ešte radšej sa však spoločne hrali a zabávali,

učili sa rôzne nové pohyby. Opica predviedla, že sa naučila tleskať, ťava so slonom žasli. No slon sa tiež nedal zahanbiť. „Pozrite“, povedal, „ja viem poriadne vyskočiť, aj keď nie veľmi vysoko.“ „No teda!“ zvolali ťava s opicou. „Si dobrý!“ No a ťava obom predviedla, ako šikovne vie spraviť drep bez toho, aby spadla. „Máš veľmi ohybné telo“ povedali obaja jej priatelia. A takto si zvieratá krátili dlhé chvíle vo vzdialenej Afrike, no najradšej mali aj tak tanec, najmä, keď sa zvečerilo a už nebolo tak veľmi teplo ako cez deň.

Reflexia hry: Páčil sa vám príbeh o zvieratách z Afriky? Videli ste už tieto zvieratá naživo? Môžu podľa vás vedieť vykonať tie pohyby ako v našom príbehu? (tleskanie, výskoky, drep) Páčili sa vám piesne o zvieratách? Vedeli ste aj vy vykonávať správne pohyby ako zvieratá z nášho príbehu? Čo bolo pre vás najťažšie?

Zdroj hry: vlastné spracovanie

Zdroje piesní: Paci pac: Slon: https://www.youtube.com/watch?v=zh_Wb48Tgso

Miroslav Noga, Štefan Skrúcaný: Ide ťava Saharou:

<https://www.youtube.com/watch?v=CKhKA1py2gI>

Hanička a Murko: Detská pesnička o opičke z džungle:

<https://www.youtube.com/watch?v=x-dvXiNPrHs>

3. Tajomný chameleón

Motivačná stratégia: S deťmi sa posadíme do kruhu a ukážeme im obrázok chameleóna. Spoločne diskutujeme, či poznajú toto zviera a či ho už niekde videli. Povieme si, čím je toto zviera zaujímavé (mení farbu kože vzhľadom na prostredie, v ktorom sa nachádza). Deťom prezradíme, že aj my sa teraz staneme takými chameleónmi.

Oblasť rozvoja: Dieťa si pri tejto hre rozvíja slovnú zásobu, učí sa a opakuje si základné farby, táto hra však u detí rozvíja aj vokálne a pohybové zručnosti, ako aj schopnosť improvizácie.

Odhadovaný čas trvania hry: 15 – 25 minút v závislosti od modifikácie hry

Výkonový štandard: U1 Vytvára dramatické melodické a rytmické hudobné fragmenty.

Výchovno-vzdelávací cieľ: Stvárniť pieseň o Chameleónovi prvkami hudobnej dramatiky, vyjadriť obsah piesne formou dramatizácie.

Pomôcky a materiály potrebné k realizácii hry: ako hudobný sprievod pieseň spustená z počítača, vytlačené a zalaminované obrázky chameleónov v niekoľkých farbách (červená, zelená, hnedá, modrá, oranžová, fialová), obrázky farieb korešpondujúcich s farbami chameleónov

Priebeh hry: S deťmi sa imitácnou metódou naučíme a zaspievame si jednoduchú pieseň o Chameleónovi. Každé dieťa dostane chameleóna určitej farby, počas spievania sa

pohybujeme spoločne v kruhu do rytmu piesne. Keď spievame pieseň druhýkrát, úlohou každého dieťa bude priradiť chameleóna podľa farby v rámci triedy do prostredia, kde bude čo najviac splývať, kde bude čo najviac maskovaný. Keď deti svojho chameleóna už umiestnili, tak spoločne skúsime, či sa nám podarí chameleónov po triede nájsť, či sú dobre zamaskovaní alebo ich je vidno už z diaľky. Pritom sa držíme za ruky, spievame pieseň, a keď niekto objaví chameleóna, postaví sa k nemu a ukáže na neho. Učiteľka nájdených chameleónov zozbiera.

Modifikácia hry: Učiteľka počas spievania piesne v kruhu postupne ukazuje farby a tí, ktorí majú chameleóna tejto farby, sa prejdú po triede, aby našli pre chameleóna čo najlepšie miesto na zamaskovanie, následne sa vrátia a pokračujú v speve piesne. Keď už sú všetky chameleóny rozmiestnené v triede, tak sa všetci spoločne vyberieme hľadať chameleónov. Keď niekto nájde chameleóna, všetci zaspievame: Lá, lá, ja som chameleón.

Text piesne Chameleón (preložený z anglického jazyka):

Chcem splynúť, tak mením svoju pokožku.

Všade zapadnem, chameleón.

Chameleón, chameleón, chameleón, chameleón.

Bývam na stromoch, určite ma nevidíš.

Môj chvost je kučeravý, moje oči sú veselé.

Lá, lá, ja som chameleón. (3-krát) Lá, lá, lá, lá, lá.

Každý spieva.

Lá, lá, ja som chameleón. (3-krát) Lá, lá, lá, lá, lá.

Reflexia hry: Videli ste už niekedy takého chameleóna? Čím je chameleón výnimočný? Páčila sa vám pieseň o chameleónovi? Bolo pre vás ľahké nájsť zamaskovaných chameleónov? Vedeli ste nájsť chameleónovi vhodné miesto, kde bude splývať (kde ho nebude vidno)?

Zdroj hry: vlastné spracovanie

Zdroj piesne: Text a hudba: Brint Florkowski,
<https://www.youtube.com/watch?v=QPceaPMtarE>

Okruh: Keď nás navštívi pani Zima

4. Zimné radovánky

Motivačná stratégia: Deťom povieme, že sa zahráme, akoby sme boli vonku v prírode, predstavíme si, že je všade nasnežené, že si spravíme snehové gule, ale okrem toho fúka aj studený zimný vietor, o ktorom si spolu zaspievame.

Oblasť rozvoja: Deti si rozvíjajú schopnosti pohybové, vokálne, schopnosť pohybovej improvizácie, ale aj schopnosť spontánne aj pohotovo reagovať, imitovať určitý druh činnosti (zimné radovánky), dozvedajú sa nové informácie o ročnom období – o zime, rozširujú si slovnú zásobu. Zisťujú, čo sa deje s vodou v prírode cez zimu, ako vznikne sneh, čo sa s ním v teple stane a pod.

Odhadovaný čas trvania hry: 15 – 20 minút

Výkonový štandard: U1 Vytvára dramatické melodické a rytmické hudobné fragmenty.

Výchovno-vzdelávací cieľ: Improvizovať pri speve a využiť prvky hudobnej dramatiky pri stvárnení zimných radovánok.

Pomôcky a materiály potrebné k realizácii hry: snehové gule vyrobené z papiera

Priebeh hry: Deti sa rovnomerne rozmiestnia po miestnosti. Ukážeme im, aké snehové gule sme priniesli. Rozprávame sa o tom, či sú to naozajstné snehové gule. Povieme si aj to, ako je vonku v zime, ako sa vonku hráme, keď je sneh. Ale aj to, ako musíme byť oblečení, aby nám nebola zima. Deti sa postavia, začneme spievať pieseň o zimnom vetríku, pričom rytmizujeme rukami a pohybujeme aj celým telom. Deti opakujú po učiteľke jednotlivé pohyby. Keď už deti vedia text piesne, môžu voľne chodiť po miestnosti a hrať sa so snehovými guľami, pričom aj spievajú pieseň. Snehové gule si môžu kotúľať, vyhadzovať nad hlavu a podobne, pričom dbáme na spoločnú bezpečnosť, aby sme si neublížili, deti upozorníme, aby nehádzali do predmetov po triede, ani do seba navzájom.

Text piesne Zimný vietor:

Fijú, fijú, fijú, zimný vietor fúka.

(vlnenie rukami – imitácia vanutia vetríka)

Kto sa bojí sánkovačky, nech zostane dnuka.

(sedenie akoby na sánkach, poukázanie pravou rukou na miestnosť)

Fijú, fijú, fijú, zimný vietor fúka.

(vlnenie rukami – imitácia vanutia vetríka)

Kto sa bojí guľovačky, nech zostane dnuka.

(vyhadzovanie snehových guľ nad hlavu)

Fijú, fijú, fijú, zimný vietor fúka.

(vlnenie rukami – imitácia vanutia vetríka)

Biela cesta do chotára, biela celá lúka.

(kráčanie po ceste, behanie po zasneženej lúke)

Fijú, fijú, fijú, zimný vietor fúka.

(vlnenie rukami – imitácia vanutia vetríka)

A z neba sa sniežik sype, biely ako múka.

(pomalé sypanie snehových vločiek z neba oboma rukami)

Reflexia hry: Máte radi zimu? Páčila sa vám pieseň o zime? Čo najradšej robíte v zimnom období? Aké zimné činnosti sa spomínali v piesni? Bolo pre vás ťažké spievať túto pieseň? Mohli by sme sa takto obhadzovať snehovými guľami vo vnútri? Čo sa deje so snehom v teple?

Zdroj hry: vlastné spracovanie

Zdroj piesne: UsmievAnka: <https://www.youtube.com/watch?v=LZywu-Ywly8>

Okruh: Keď slniečko prebúda prírodu

5. Usilovné včielky

Motivačná stratégia: Deťom prezradíme, že sa zahráme na usilovné včielky v úli a budeme aj zbierať spoločne nektár z kvetov a odnášať ho do úľa.

Oblasť rozvoja: Deti si rozvíjajú vokálne schopnosti pri nácviku a speve piesne, pohybové schopnosti pri imitácii pohybu včiel z úľa na lúku a späť do úľa. Hravým spôsobom si rozširujú svoje poznatky a slovnú zásobu o včelách v úli, o tom, aký máme z nich úžitok, prečo je dôležité, čo včely robia a pod.

Odhadovaný čas trvania hry: 15 – 20 minút

Výkonový štandard: U1 Vytvára dramatické melodické a rytmické hudobné fragmenty

Výchovno-vzdelávací cieľ: Imitovať pohyb včiel z lúky do úľa, pohyb sprevádzať spevom jednoduchej ľudovej piesne.

Pomôcky a materiály potrebné k realizácii hry: dlhá žltá stuha – reprezentujúca peľ vo vnútri kvetu, obrázok kvetu, obrázok včelieho úľa

Priebeh hry: Oboznámime deti s tým, kde sa nachádza lúka s kvetmi (obrázok kvetu niekde v priestore, napríklad na stole spolu s poskladanou žltou stuhou – peľom uprostred) a kde sa nachádza náš včelí úľ (obrázok úľa na koberci). Na začiatku sa v kruhu zídeme okolo úľa na koberci a naučíme sa imitačnou metódou spoločne text piesne Včielky robotnice, znázorňujeme pritom pohybom tela jednotlivé slová. Keď už sme si pieseň raz zaspievali, za spevu piesne a občasného bzučania sa presunieme v zástupe na lúku s kvetmi, posledný v zástupe vezme peľ z kvetu (žltú stuhu) a postupne si stuhu podávame až k prvému dieťaťu (včielke) v zástupe a vraciame sa naspäť do kruhu okolo úľa. Každé dieťa v kruhu drží kúsok žltej stuhy. Deti dajú ruky do úrovne hrude držiac stužku a do rytmu piesne hojdáme rukami a stužkou zo strany na stranu, kým si pieseň nezaspievame znova. Napokon stužku – peľové zrnká uložíme do úľa.

Text piesne Včielky robotnice (na melódiu piesne: Kočka leze dírou – Pudová pieseň)

Včielky letia úľom, lúkou tiež, lúkou tiež.

(mávanie rukami ako krídlami)

Slnko a či dážďik bude dnes?

(znázornenie Slnka – rukami vytvoríme kruh a znázorníme aj dažďové kvapky, ktoré padajú z oblakov)

Reflexia hry: Prečo nazývame včely usilovnými? Aký máme zo včiel úžitok? Čo je úlohou včely robotnice? Páčila sa vám pieseň o včelách? Čo sme spoločne ako včely robili, keď sme niesli žltú stuhu do nášho úľa? Čo sa nachádza v kvete a včely to zbierajú? Bolo pre vás niečo pri tejto hre náročné?

Zdroj hry: vlastné spracovanie

Zdroj piesne: Kočka leze dírou: <https://www.youtube.com/watch?v=RynBixeMjZ4>

6. My sme vtáci speváci

Motivačná stratégia: Sadneme si s deťmi do kruhu a rozprávame sa o vtákoch, aké vtáky poznajú, aké už videli, či ich už počuli spievať. Ukážeme im niekoľko obrázkov vtákov a pustíme im aj zvuky spevu vtákov. Deti oboznámime s tým, že sa ideme zahrať na vtákov spevákov a budeme pri tom využívať aj rytmické hudobné nástroje.

Oblasť rozvoja: Deti si rozvíjajú vokálne, pohybové, ale aj rytmické schopnosti, zoznamujú sa s rytmickými hudobnými nástrojmi, dôležitá je preto aj oblasť hudobného vnímania (percepcie), ktorá sa tiež rozvíja prostredníctvom tejto hry. Deti vnímajú melódiu a rytmus, ktorý udáva učiteľ. Čo sa týka iných oblastí, deti si rozširujú slovnú zásobu, získavajú nové informácie o druhoch vtákov, ich spôsobe života a podobne.

Odhadovaný čas trvania hry: 15 – 20 minút

Výkonový štandard: U1 Reaguje na hudobný podnet hrou na rytmických nástrojoch, voľne vytvára inštrumentálny sprievod (metrickú stránku hudobného podnetu).

Výchovno-vzdelávací cieľ: Vytvárať inštrumentálny sprievod k piesni My sme vtáci speváci hrou na elementárne rytmické hudobné nástroje.

Pomôcky a materiály potrebné k realizácii hry: rôzne rytmické hudobné nástroje, nahrávky spevu vtákov, obrázky rôznych vtákov

Priebeh hry: S deťmi sa naučíme slová piesne po jednom verši imitačnou metódou. Pieseň spievame na melódiu piesne Takto letia vtáci od Spievankova. Keď zaspievame verš, deti ho zopakujú. Postupne zapájame aj pohybové prvky. Pieseň si takto prejdeme aj s pohybovými prvkami. Keď si prejdeme už celú pieseň, každé dieťa si vyberie jeden rytmický hudobný

nástroj. Spojíme spev s hrou na rytmický hudobný nástroj. Učiteľka udáva tempo a rytmus hrou na ozembuch alebo na iný rytmický hudobný nástroj. Deti sa postupne pripoja.

Text piesne My sme vtáci speváci:

My sme vtáci speváci, vtáci speváci, ale sme aj fešáci, veľkí fešáci.

(pozícia stoj)

Takto rýchlo lietame, my strach nemáme.

(naznačíme rukami lietanie pohybmi hore a dole)

Takto žito zobkáme, my hlad nemáme.

(zobeme prstami akoby zobákom z dlane)

Takto sa spolu hráme, aj sa schováme.

(jemne poskakujeme na oboch nohách, schúlime sa k zemi)

Takto pekne spievame, my radosť máme.

(zarecitujeme: čvirik, čvirik)

Takto občas smútime, smutne spievame.

(naznačíme na perách smútok, smutné čvirik, čvirik)

Takto sa radujeme, šťastne spievame.

(naznačíme na perách úsmev, veselé čvirik, čvirik)

Takto večer spinkáme, na strome spíme.

(naznačíme únavu, zívanie a spánok)

Takto ráno vstávame, z hniezda odlietavame.

(naznačíme prebúdzanie, mávanie rukami – krídlami)

Takto hniezdo staviame, spolu si pomáhame.

(zbierame malé vetvičky zo zeme)

Takto ľudí zdravíme, radosť z toho my máme.

(zarecitujeme: čvirik čvirik čím čím čím)

Reflexia hry: Páčilo sa vám stvárňovať vtákov spevákov? Bolo pre vás náročné spievanie piesne? Radšej by ste vykonávali pohyby so spevom alebo hrali na hudobných nástrojoch so spevom? Aké činnosti ste ako vtáci vykonávali v piesni? Čo vás v piesni zaujalo najviac?

Zdroj hry: vlastné spracovanie

Zdroj piesne: Spievankovo: Takto letia vtáci

https://www.youtube.com/watch?v=4txF_eyECSc

Okruh: Keď nás počasie prekvapí

7. Pochabé počasie

Motivačná stratégia: S deťmi si prezeráme obrázky týkajúce sa jednotlivých premen počasia a rozprávame sa o tom, kedy máme aké počasie a či môže byť počasie aj pochabé, také, že sa často mení.

Oblasť rozvoja: Táto hra je zameraná predovšetkým na vnímanie rytmu a rozvoj pohybových zručností, ale aj na rozšírenie vedomostí o počasí a jeho jednotlivých premenách, na rozvoj slovnej zásoby u detí.

Odhadovaný čas trvania hry: 15 – 20 minút

Výkonový štandard: U1 Realizuje jednoduché sprievody k piesňam a riekankám v podobe metra.

Výchovno-vzdelávací cieľ: Vyjadriť hrou na elementárnych hudobných nástrojoch premeny počasia spomínajúce sa v jednotlivých piesňach.

Pomôcky a materiály potrebné k realizácii hry: zalaminované obrázky jednotlivých atribútov počasia: slnko, oblak s dažďovými kvapkami, oblak s bleskom, snehová vločka, rytmické hudobné nástroje

Priebeh hry: S deťmi sa porozprávame o jednotlivých premenách počasia. Skúsime si jednotlivé premeny počasia zahrať na hudobných nástrojoch. Hrá najskôr učiteľka, deti hádajú, aké počasie zahrála. Potom si každé dieťa zoberie jeden rytmický hudobný nástroj. Učiteľka deťom ukazuje obrázky počasia a deti skúsia druh počasia vyjadriť hrou na hudobných nástrojoch. Následne deti nástroje na určitý čas odložia. Učiteľka sa pýta detí, či poznajú nejakú pieseň o počasí, piesne, ktoré sú deťom už známe, si spoločne s učiteľkou zopakujú, text aj melodickú stránku piesní. Napokon môžeme spojiť spev aj s hrou na rytmických hudobných nástrojoch, pričom sa počasie strieda (učiteľka ukazuje deťom karty s atribútmi počasia). Keď hru budeme hrať s deťmi nabudúce, tak sa môžeme s deťmi naučiť ďalšiu pieseň o počasí a rozšíriť tak zmeny počasia.

Reflexia hry: Aké môže byť počasie? V ktorom ročnom období sneží a mrzne? V ktorom ročnom období je veľmi teplo? Bolo pre vás náročné znázorniť počasie hrou na hudobných nástrojoch? Aké počasie bolo najjednoduchšie znázorniť? Aké počasie máte najradšej? Ktoré piesne o počasí poznáte? Naučili ste sa dnes nejaké nové piesne o počasí? Na ktorom hudobnom nástroji sa vám najviac páči hrať?

Zdroj hry: vlastné spracovanie

Zdroje piesní: Slnko: Slovenská ľudová pieseň: Slniečko sa zobudilo, popret'ahovalo kosti:

https://www.youtube.com/watch?v=65DtwD_znKg

Oblak s dažďom: Spievankovo: Prší dáždik:

<https://www.youtube.com/watch?v=8voAxNLaT3M>

Oblak s bleskom: Slovenská ľudová pieseň: Prší, prší, len sa leje:

<https://www.youtube.com/watch?v=xfBns464EKA>

Snehová vločka: Spievankovo: Sniežik sa nám chumelí:

<https://www.youtube.com/watch?v=RZa9Fl-6Uo>

Okruh: Keď ideme na dobrodružstvo do záhrady

8. Územie pavučín

Motivačná stratégia: S deťmi sa rozprávame o pavučinách. Ukážeme si aj obrázky rôznych pavučín. Opýtame sa ich, či už niekedy videli pavučinu a či v tej pavučine videli aj niečo iné okrem pavúka. Rozprávame sa o tom, že pavúk chytí do pavučiny všetok drobný hmyz, malých chrobákov, ktorí sú nepozorní a dajú sa chytiť. Deťom povieme, že sa teraz zahráme na takého pavúka a malého chrobáčka – lienku, ktorá sa nedá chytiť pavúkovi do siete.

Oblasť rozvoja: Hra okrem vokálnych zručností u detí rozvíja aj hrubú motoriku, schopnosť koordinácie a udržiavania rovnováhy pri behu aj pri stoji, rovnako hra rozvíja aj slovnú zásobu a schopnosť pohotovej reakcie.

Odhadovaný čas trvania hry: 15 – 20 minút

Výkonový štandard: U1 Vie imitovať pohyb v hudobno-pohybových hrách so spevom.

Výchovno-vzdelávací cieľ: Imitovať pohyby chrobákov v hudobno-pohybovej hre o pavúkovi a lienke.

Pomôcky a materiály potrebné k realizácii hry: Nie sú k danej hre potrebné.

Priebeh hry: Deti utvoria kruh. V kruhu sa pochyťajú za ruky a spievajú časť piesne Chrobáčikovia, ktorú sa spoločne v kruhu imitačnou metódou naučíme, pričom kráčajú do kruhu. Vyberieme dve deti, z ktorých jedno bude lienka a jedno bude pavúk. Pavúk stojí mimo kruhu, kde má svoje územie pavučín, ktoré si utkal. Dieťa, ktoré je pavúkom, napodobňuje tkanie pavučín jednoduchými pohybmi rúk a úst. Lienka stojí vo vnútri kruhu, ale keď zaspievame slová piesne „Lienka, lienka, pozor daj!“, tak lienka vyletí z kruhu, pretrhne síce pavúkovi utkanú pomyselnú pavučinu, ale pavúk ju začne naháňať. Medzitým v speve s deťmi pokračujeme. Zakaždým, keď spievame druhý a štvrtý verš piesne, pustíme si ruky a tleskame do rytmu, potom sa znova chytíme za ruky. Keď pavúk chytí lienku, vyberáme ďalšiu dvojicu detí.

Text piesne (upravený výňatok z piesne Dominika Mirgová a Miro Jaroš:

Chrobáčikovia):

My sme malí chrobáčikovia,
lienka, lienka, pozor daj! (tlieskanie)

My sme malí chrobáčikovia,
Pavúka už nehnevaj! (tlieskanie)

Reflexia hry: Videli ste už niekedy pavúka a jeho pavučinu? Páčilo sa vám viac byť pavúkom alebo lienkou? Chytil pavúk každú lienku? Myslíte si, že z naozajstnej pavučiny je pre chrobákov ťažké utiecť? Poznali ste pieseň aj predtým? Páčili sa vám slová piesne?

Zdroj hry: vlastné spracovanie

Zdroj piesne: Miro Jaroš, Dominika Mirgová: Chrobáčikovia

<https://www.youtube.com/watch?v=e9tiwyrUyC8>

9. Šikovní záhradníci

Motivačná stratégia: Deti slovne motivujeme tým, že sa ideme zahrať na šikovných záhradníkov. Povieme si, prečo je voda dôležitá pre rastliny, že záhrada bude prekvitať len vtedy, keď ju budeme dostatočne polievať. Ukážeme deťom prinesené kvety a rozprávame sa o tom, či by kvety prežili bez vody, čo by sa s nimi stalo, keby sme ich nepolievali. Ak máme dlhší časový priestor, tak s deťmi vyskúšame experiment s dvomi kvetmi, z ktorých jeden budeme pravidelne polievať a druhý nebudeme polievať vôbec, aby sme videli, čo sa stane.

Oblasť rozvoja: V tejto hre si deti rozvíjajú najmä vokálne a pohybové zručnosti, ale učia sa aj správnej starostlivosti o rastliny a rozširujú svoju slovnú zásobu o nové pojmy.

Odhadovaný čas trvania hry: 15 – 20 minút

Výkonový štandard: U1 Vie imitovať pohyb v hudobno-pohybových hrách so spevom.

Výchovno-vzdelávací cieľ: Počas spievania piesne o šikovných záhradníkoch imitovať pohyb podľa slov, ktoré sa v piesni spomínajú.

Pomôcky a materiály potrebné k realizácii hry: črepníkové – živé rastliny, plastová krhla

Priebeh hry: Po krátkej motivácii realizujeme s deťmi nácvik piesne imitačnou metódou spolu s pohybovými prvkami. Imitujeme pritom polievanie záhrady, hráme sa na záhradníkov, deti si predstavujú, že sa starajú o reálnu záhradku.

Slová piesne Kvapôčky s pohybovými prvkami (spievame na melódiu piesne Rúčky):

V každej krhle sú kvapôčky, zlejeme ich na kvietčky.

(znázornenie kvapiek rukami, polievanie kvietkov imaginárnou krhlou)

Bum, bum, na vrátka, to je záhradka krásna.

(udieranie päšťou do dlaní)

Kvapôčky sa spolu hrajú, roboty sa neľakajú.

(pochytáme sa za ruky, nesúhlasný pohyb ukazovákom zo strany na stranu)

Bum, bum, na vrátka, to je záhradka krásna.

(udieranie päšťou do dlaní)

Reflexia hry: Poznali ste kvety, ktoré sme priniesli? Čo by sa stalo, keby sme kvety nepolievali? (môže to byť predmetom skúmania dlhodobého experimentu) Prečo je voda dôležitá pre rastliny? Páčilo sa vám byť záhradníkmi? Pomáhali ste už niekedy s prácou v záhrade? Páčila sa vám pieseň o Kvapôčkach?

Zdroj hry: vlastné spracovanie

Zdroj piesne: ľudová pieseň Rúčky https://www.youtube.com/watch?v=__-EGzPpJjQ

Poznámka: text a názov piesne upravený vzhľadom na vlastnú hudobno-pohybovú hru

Okruh: Keď sa vypravíme do ríše vody

10. Hádanky z morského sveta

Motivačná stratégia: Ako motiváciu k tejto hre sme zvolili samotné hádanky, keďže z vlastnej skúsenosti vieme, že deti hádanky veľmi obľubujú, o to skôr, keď sú spojené s pohybovými prvkami. Samotný pohyb im môže pomôcť skôr prísť na odpoveď hádanky.

Oblasť rozvoja: Táto hra je zameraná najmä na rozvoj pohybových schopností u detí, ale aj na vnímanie rytmu a schopnosť udávať tempo. Deti sa prostredníctvom tejto hry zábavným spôsobom (hádky) dozvedia, aké živočíchy žijú v mori, aj niečo o ich spôsobe života – budú obohatené o nové poznatky z ríše zvierat.

Odhadovaný čas trvania hry: 15 – 20 minút

Výkonový štandard: U1 Rytmicky deklamuje riekanky, spieva piesne v spojení s reprodukciou metra hrou na tele (tl. pl.) alebo na Orffových hudobných nástrojoch.

Výchovno-vzdelávací cieľ: Počas recitácie hádaniek prostredníctvom elementárnych hudobných nástrojov rytmicky deklamovať konkrétne detské hádanky.

Pomôcky a materiály potrebné k realizácii hry: vytlačené obrázky najznámejších morských živočíchov: žralok, tučniak, veľryba, delfín, korytnačka, chobotnica, pripravené krátke hádanky o jednotlivých zvieratách, prípadne nahrávky zvukov zvierat, rytmické hudobné nástroje

Priebeh hry: Postavíme sa s deťmi do väčšieho kruhu, tak, aby mal každý dostatok miesta. Začneme recitovať jednotlivé slová hádanky, pričom pohybmi tela znázorňujeme, čo hovoríme. Deti pohyby po nás opakujú. Niektoré z detí rytmickými nástrojmi sprevádzajú recitáciu

jednotlivých hádaniek a s týmito deťmi si rytmický sprievod hádanky vopred prejdeme. Pri ďalšej hádanke si rytmické hudobné nástroje zoberú ďalšie deti. Následne sa detí opýtame, či vedia, o ktorom zvierati recitujeme hádanku a znázorňujeme ho pohybom. Ako pomôcku máme vytlačené a zalaminované obrázky jednotlivých zvierat. Deti vyberú z obrázkov to zviera, o ktorom si myslia, že je odpoveďou na hádanku. Môžeme si vypočúť aj zvuk, aký vydáva konkrétne zviera vo voľnej prírode prostredníctvom nahrávky z počítača.

Texty hádaniek:

Obrovská je táto ryba skoro ako dom,

(rukami znázorníme obrovský dom)

žalúdok jej – veľa jedla musí plávať v ňom.

(pošúchame si rukou brucho, znázorníme veľkú kopolu jedla)

(veľryba)

Keď sa bojí, do panciera schová sa.

(znázorníme strach, schováme si hlavu do dlaní)

Pomaly si chodí, kráča, neponáhľa sa.

(znázorníme pomalú, taktavú chôdzu)

(korytnačka)

Keď je hladný, nebýva s ním veľmi reč,

(ukážeme rukou na brucho, nesúhlasné kývanie ukazovákcom zo strany na stranu)

utekaj od neho vtedy radšej preč.

(znázornenie behu, úteku)

Veľa zubov má, stále s nimi cvaká,

(ukážeme rukou na zuby, dvakrát s nimi cvakneme)

na dobré jedlo každý deň čaká.

(ovoniame imaginárne jedlo a pošúchame si brucho)

(žralok)

Zvláštne chodí, zvláštne kráča,

(napodobníme chôdzu tučniaka)

vo vode studenej telo si máča.

(strasieme sa od zimy a prejdeme si rukami po tele zhora nadol)

(tučniak)

Veľa rúk má, šikovne sa maskuje,

(potrasíme oboma rukami v úrovni hlavy, nasadíme si akoby masku na tvár)

hlboko v mori sa stále zdržuje.

(pohybom ruky smerom nadol naznačíme hĺbku, čupneme si)

(chobotnica)

Reflexia hry: Páčili sa vám hádanky o zvieratách? Videli ste už niekedy tieto zvieratá?(v rozprávke alebo naživo) Ktorá hádanka bola pre vás najťažšia? Bolo pre vás jednoduché pohybom znázorňovať jednotlivé zvieratá a ich spôsob života? Ako ste spokojní s hrou na hudobných nástrojoch pri hádankách ? Bolo to pre vás náročné? Čo ste sa nové dozvedeli o zvieratách z mora?

Zdroj hry: vlastné spracovanie

Zdroj hádaniek: vlastné spracovanie